

„VANEMATE VARA“

MONOGRAAFIA ÜHEST JOOMALAUUST

ALFRED KURLENTS

MIT EINEM REFERAT:
„DER ELTERN SCHATZ“
MONOGRAPHIE ÜBER EIN TRINKLIED

TARTU 1933

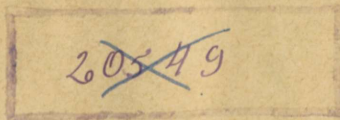
„VANEMATE VARA“

MONOGRAAFIA ÜHEST JOOMALAUUST

ALFRED KURLENTS

MIT EINEM REFERAT:

„DER ELTERN SCHATZ“
MONOGRAPHIE ÜBER EIN TRINKLIED

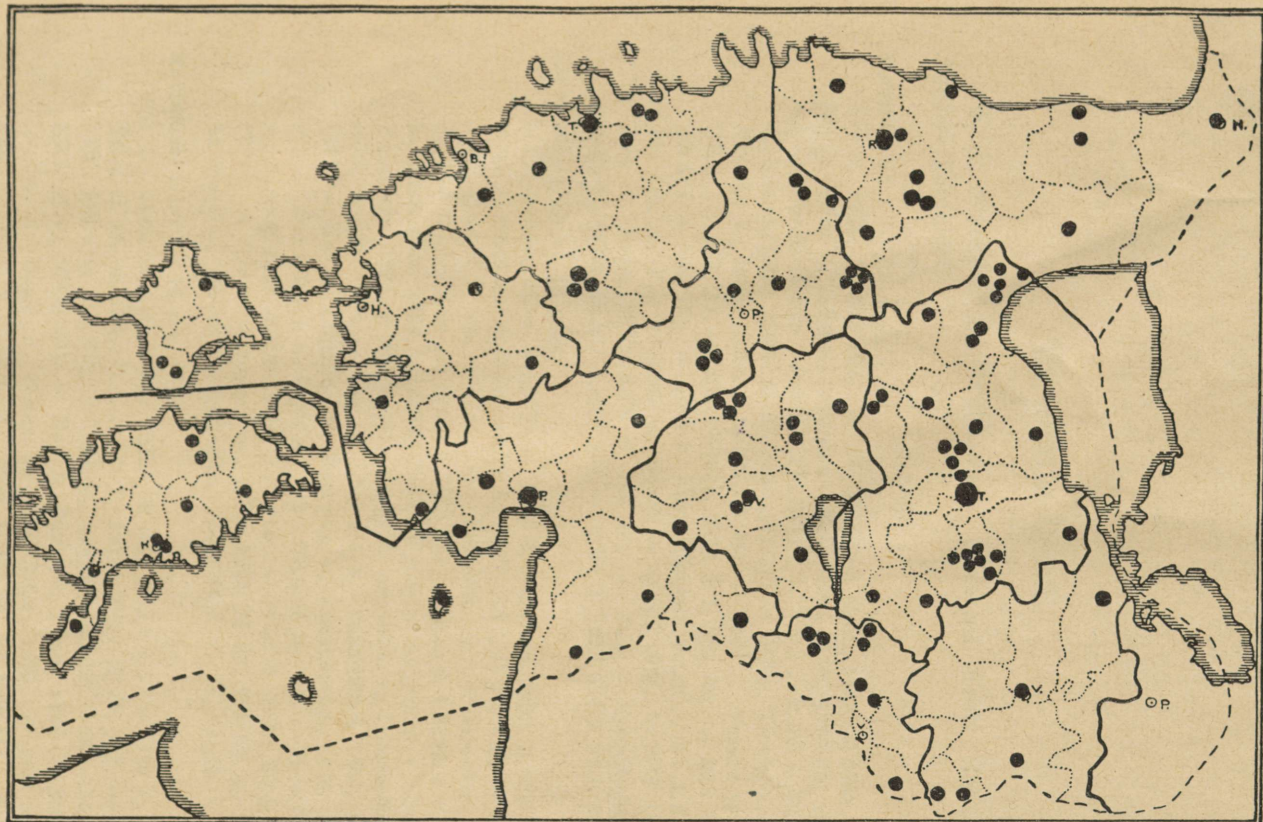

TARTU 1933

Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis) BXXXI. 3.

A-8829

„Vanemate vara“ leiving. Kaardil puudub — As 1.

Teisendite loend.

Kõik teisendid on trükkimata materjal Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudest.

Virumaa (Vi) — 14 teis.

- Nrv 1.* 1924. A 5335 (24). — *Jõh 1.* Jõhvi algk., 1922. A 1088 (7). — *Jõh 2.* Voka v., Toila k., Männiku, 1931. ERA II 37, 199—201 (18). — *Iis 1.* Porskovo algk., 1930. A 11305 (4). — *VNg 1.* Kalvi v., Männiku k., Siivadi, 1930. ERA II 28, 511—14 (5). — *Hlj 1.* Vihula v., Väike-Metsiku k., 1930. ERA I 3, 367—8 (5). — *Rak 1.* Sõmeru as., 1930. ERA I 3, 363 (1). — *Rkv 1.* 1930. ERA I 3, 364 (2). — *Rkv 2.* 1930. ERA I 3, 365 (3). — *Rkv 3.* Linna ligidalt maalt, 1930. ERA I 3, 366 (4). — *VJg 1.* Küti v., Voore m. algk., 1925. A 7777 (11). — *VJg 2.* Roela, 1922. EVR 8, 287 (3). — *VJg 3.* Viru-Roela, Tamniku k., 1930. ERA I 3, 369 (6). — *VMr 1.* 1912. EÜS VIII, 95 (48).

Järvamaa (Jä) — 16 teis.

- Amb 1.* Jootma, 1894. E 10627. — *Amb 2.* Aegviidu, 1922. A 733 (6). — *Amb 3.* Nõmküla v., Naistevälja k., 1929. ERA II 10, 383. — *Amb 4.* 1930. ERA I 3, 43. — *Koe 1a.* Liigvalla v., Tammitsa, 1924. A 5916 (9). — *Koe 1b.* 1924. A 5915 (8). — *Koe 2.* Liigvalla v., Jaola k., Kamariku, 1924. A 5912 (12). — *Koe 3.* Liigvalla v., Jaola k., Paemurru, 1924. A 5930 (7). — *Koe 4.* Liigvalla v., Lammasküla m., 1924. A 5897 (8). — *Koe 5.* Liigvalla v., Veirerakke, 1924. A 5904 (13). — *Koe 6.* Liigvalla v., Rätivere k., Katakamaja, 1924. A 5925 (8). — *Pee 1.* Esna v., Esna m., 1929. ERA II 23, 783. — *Ann 1.* Anna v., Eivere, 1929. ERA II 14, 187 (14). — *Tür 1.* 1929. ERA II 23, 777/8. — *Tür 2.* Särevevere m., 1929. ERA II 23, 779/81. — *Tür 3.* Särevevere v., Põikva k., Raismiku, 1930. ERA II 24, 521/2.

Harjumaa (Ha) — 10 teis.

- Jõe 1.* Jõelähtme v., 1932. ERA II 42, 371/3 (1). — *Jõe 2.* 1932. ERA II 42, 381/80 (2). — *Tln 1.* 1930. ERA II 29, 131. — *Tln 2.* 1929. ERA II 23, 775. — *Jür 1.* Rae v., Lagedi, Sootevahe, 1929. ERA II 20, 573/5 (2). — *Rap 1.* Rapla v., Lipsu, 1923. A 2448 (5). — *Rap 2.* Rapla v., Metsa k., Vanakõrtsu, 1923. A 2444 (9). — *Rap 3.* Rapla v., Kaldamäe, 1930. ERA II 25, 339 (1). — *Kei 1.* Joa k., Uuelepiku, 1904. EÜS I 914/15 (57). — *HMd 1.* Vasalemma, 1930. ERA II 23, 173 (2).

Läänemaa (Lü) — 7 teis.

Kul 1. Kolovere v., 1930. ERA II 23, 191 (2). — *Vig 1.* Velise v., Männiku k., Maanda, 1925. A 7086 (13). — *Var 1.* Saulepa v., Vaistu k., 1926. EVR 35, 56 (3). — *Kse 1.* Massu v., Poanse k., Saeselja, 1925. A 7304 (14a). — *Phl 1.* Hiiu-Kärdla, 1929. ERA II 23, 758. — *Emm 1.* Emmaste v., Tatermaa k., Loigu, 1926. A 9140. — *Emm 2.* Emmaste v., Lassi k., 1929. ERA II 23, 748.

Saaremaa (Sa) — 8 teis.

Krj 1. Pärsama v., 1929. ERA I 2, 191/2. — *Krj 2.* Leisi algk., 1929. ERA I 2, 187 (16). — *Ans 1.* Tiirimetsa, 1929. ERA I 2, 197/8. — *Jäm 1.* 1904. EÜS I 946, (113). — *Ksr 1.* 1927. A 9511 (V 3). — *Ksr 2.* 1929. A 11151 (30). — *Püh 1.* Pihtla v., Kaali algk., 1929. ERA I 2, 194. — *Pöi 1.* Kogola v., Vana-Lõve algk., 1929. ERA I 2, 207.

Pärnumaa (Pä) — 11 teis.

Khn 1. 1929. ERA II 23, 753/4. — *Tõs 1.* 1929. ERA II 23, 745/6. — *Aud 1.* Võlla v., Soomra k., Jäetmaa, 1931. ERA II 39, 192 (107). — *Vän 1.* Uue-Vändra v., Mädasoo k., 1930. ERA II 25, 234 (2). — *Prn 1.* 1929. ERA II 23, 756/7. — *Prn 2.* 1929. ERA II 23, 744. — *Prn 3.* 1929. ERA II 23, 746/7. — *Prn 4.* 1929. ERA II 23, 751/2. *Saa 1.* Voltveti v., Räägu, 1924. A 8193 (3). — *Saa 2.* Jäärja v., Mälgü, 1930. A 11529. — *Krk 1.* Nuia, 1930. ERA II 23, 127 (3).

Viljandimaa (Vl) — 13 teis.

Hel 1a. Jõgeveste v., 1924. E 54464. — *Hel 1b.* Jõgeveste v., 1924. E 54463. — *Hel 2.* Jõgeveste v., 1930. E 64747 (3). — *Trv 1.* Tarvastu v., 1930. ERA I 3, 61. — *Köp 1.* Suure-Kõpu v., Tõrva, 1930. ERA II 23, 198/200 (5). — *Vln 1.* 1929. ERA II 11, 510/12 (11). — *Vil 1.* Viljandi v., Aluste, 1928. ERA II 11, 323 (3). — *SJn 1.* Sürgavere v., 1930. ERA I 3, 51. — *KJn 1.* Soosaare v., 1930. ERA I 3, 321 (10). — *KJn 2.* Soosaare v., Taganurga k., 1931. ERA II 42, 137 (1). — *Pil 1a.* Kõo v., Koksvere k., Anni, 1923. A 3044 (4). *Pil 1b.* Kõo v., Koksvere k., Suti, 1923. A 3048 (5). — *Pil 2.* Kõo v., Soomevere k., Pargi, 1923. A 3046 (5). — *Plt 1.* Põltsamaa ümbruses, Ta, Ksi Saduküla-Piknurmes ja Viljandi pool, 1854—1860. ERA II 60, 211.

Tartumaa (Ta) — 45 teis.

Ksi 1. Härjanurme v., Väska, 1929. A 10756. — *Ksi 2.* Härjanurme v., Pööra k., Uuetoa, 1929. A 10746. — *Lai 1.* Laius-Tähkvere v., Mõisamaa k., Vanakubja, 1923. A 4070 (11). — *Pal 1.* Kudina v., Nava k., 1922. A 313 (17). — *Trm 1a.* Avinurme v., Piilsi k., 1909—11. EÜS VII 190/1, [12 (317)]. — *Trm 1b.* Avinurme v., Piilsi k., 1910. EÜS VII 189/90, [11 (316)]. — *Trm 2.* Avinurme v., Lepiksaare k., Teelahkme, 1923. A 1912 (22). — *Trm 3.* Avinurme v., Vadi k., Suuresaare, 1923. A 3224 (2). — *Trm 4.* Lohusuu v., Raadna k., 1923. A 1899 (24). — *Trm 5ab.* Torma v., Rassiku k., 1929—30. ERA II 23, 742—3. — *Kod 1.* Alatskivi, Peatsekivi k., 1929. ERA II 14, 543/4. — *MMg 1.* 1929. ERA II 23, 741. — *Äks 1.* Sootaga v.,

Lähte k., 1923. A 3628 (23). — *Äks 2.* Kärkna, 1929. ERA II 23, 773. — *Äks 3.* 1929. ERA II 23, 775. — *TMr 1.* Norra, 1929. ERA II, 23, 777. — *TMr 2.* Raadi v., 1930. ERA II 31, 223 (2). — *Trt 1.* 1925. A 7366 (4). — *Trt 2.* 1930. ERA II 31, 23 (1). — *Trt 3.* 1930. ERA II 31, 27 (1). — *Trt 4.* 1930. ERA II 31, 49 (1). — *Trt 5.* 1930. ERA II 31, 41 (1). — *Trt 6.* 1930. ERA II 31, 65/6 (2). — *Trt 7.* 1930. ERA II 31, 87 (1). — *Trt 8.* 1930. ERA II 31, 91 (1). — *Trt 9.* 1930. ERA II 31, 103 (1). — *Trt 10.* 1930. ERA II 31, 109 (3). — *Trt 11.* 1930. ERA II 31, 128 (3). — *Trt 12.* 1930. ERA II 31, 225 (2). — *Trt 13.* 1930. ERA II 31, 141 (1). — *Trt 14.* 1930. ERA II 31, 146 (3). — *Trt 15.* 1930. ERA II 31, 217 (2). — *Trt 16.* 1931. A 11996 (20). — *Võn 1.* Kastre, Rökka k., 1922. A 848 (18). — *Kam 1.* 1910. EÜS VII 2654 (23). — *Kam 2ab.* Kambja v., Tatal, 1922. A 1287 (80, 82). — *Kam 3.* 1930. ERA II 31, 137 (1). — *Kam 4.* 1930. ERA II 31, 153 (2). — *Rõn 1.* 1924. A 4774 (24). — *San 1.* Kuigatsi v., Tsimmu, 1911. EÜS VI 370/1 (60). — *San 2.* Puka v., Raudsepa, 1929. ERA II 11, 804/8 (3). — *San 3.* Tõlliste v., Taari, 1925. A 8063 (15). — *San 4.* Tõlliste-Unikäla, 1929. ERA I 2, 141 (2).

Võrumaa (Võ) — 5 teis.

Har 1. Taheva, 1929. ERA II 29, 113. — *Har 2.* Vastse-Roosna, 1930. ERA II 3, 281 (1). — *Rõu 1.* Viitina, 1929. ERA II 23, 771. — *Vru 1.* 1929. ERA II 22, 497 (16). — *Räp 1.* Rahumäe as., Keskla, 1929. ERA II 23, 754.

Asundused (As) — 1 teis.

As 1. Latvija, Valga mk., Opekalna khk., Ape, 1930. ERA II 26, 157 (5).

Laulu iseloomustuseks.

Tavaliselt tuntakse „Vanemate vara“ rahva seas jooma- ehk kõrtsilauluna¹⁾. Selle kõrval nimetatakse teda veel lorilauluks²⁾, särude lauluks³⁾, uulitsalaste naljalauluks⁴⁾, ka joomakaltsuks ja kaltsulauluks⁵⁾. Muid nimetusi: „Ratta laul tantsuga. Lauldakse... talgustel ja pidudel“⁶⁾. Ühes Kuresaarest saadetud vastuses ERA küsimuslehele nimetatakse laulu a u k l a u l u k s⁷⁾.

¹⁾ Vi Rkv 1, Lää Emm 2, Pää Khn 1, Ta San 4. ²⁾ Vi Rkv 2. ³⁾ Vi VJg 3. ⁴⁾ Sa Ksr 1. ⁵⁾ Vl Plt 1. ⁶⁾ Ta Trm 1a. ⁷⁾ ERA I 1, 202 (16).

Hoolimatu, halvakspanev suhtumine joomalauludesse kogujate poolt on põhjuseks, miks eriti vanemast ajajärgust on „Vanemate varast“ kogutud õige vähe teisendeid. Vanemad kogujad vaatlesid neile rahva poolt esitatavat materjali kriitiliselt ja heitsid mõndagi kõrvale, mis ei sobinud kaasaja väärtusmõistega. Selline vaatekoht pole asjaarmastajaile-korjajaile praegugi võõras⁷⁾). Üksikud mõtlikumad kogujad kaalutlesid nii, kuis kirjutab koguja P. P e n n a O. Kaldale laulik Hans T u u l v e r'i kohta 2. X 1904⁸⁾).

Nii siis „*Vanemate vara*“ on joomalaul ja laulavad teda enamasti nooremad külas, aga vahel öeldakse ka, et „kogu rahvas“ (Vi VJg 3).

⁷⁾ ERA I 1, 202 (16).

⁸⁾ EÜS I 834. *Ha Kei* 1.

„See saks laulis meile palju laule, aga nr. 1—7 on niisuguse sisuga, et seda ainult purjusmehed kõrtsis laulda ja kuulda võivad. Ma kahtlesin kaua aega, et kas maksab need üleüldse saata, viimaks tulin siiski selle otsusele, et nad mitte minu tehtud laulud, vaid minu üleskirjutatud on ja sulg ju minu kääst maha ei kukku, kui ma nad ka ümber kirjutan, sest niisugusi sõnu saab küll ja küll igapääv kuulda.“

Värsiregistrid.

Peterburis pommid.

I.

Peterburis tehti pommidega kära — *Ta Trm 1b.*

Peterpuuris peeti pommidega sõda — *Ta Võn 1.*

II.

Meilgi võeti suitsu-nuiad ära — *Ta Trm 1b.*

Jürjevis korjati sudsu nuiad ära — *Ta Võn 1.*

Ainukene vara.

I.

- A a. Mina olen oma vanemate ainukene vara — *Vi VNg 1, Jä Amb 3, 4, Koe 4, 5, TÜR 1, 2, 3, Ha Tln 1, Jür 1, HMd 1, Lää Emm 1, 2, Sa Pöi 1, Ksr 2, Pää Khn 1, Prn 2, 3, 4, Saa 1, Krk 1, Vl Hel 1a, 3, Trv 1, SJn 1, KJn 1, 2, Plt 1, Ta MMg 1, Äks 3, TMr 2, Trt 2, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 14, Sar 4a.*
- b. Mina olen oma vanematel ainukene vara — *Vl Vln 1, As 1.*
- c. Mina olen vanemate ainukene vara — *Ta Trt 1, Võ Har 2.*
- d. Mina oma vanemate ainuke(ne) vara — *Sa Ans 1, Pää Tõs 1.*
- e. Olen oma vanemate ainukene vara — *Pää Prn 1.*
- B a. Mina olen oma isa-ema ainukene vara — *Vi Rak 1, VJg 3, VMr 1, Jä Amb 1, Koe 2, Lää Kul 1, Kär 1, Sa Krj 1, Ksr 1, Püh 1, Vl Kõp 1, Plt 1a, Ta Trm 4, 5ab, Äks 1, 2.*
- b. Mina oma isa-ema ainuke(ne) vara — *Vi Rkv 2, 3, Pää Saa 2.*
- c. Mina olen isa-ema ainukene vara — *Ta Trt 5, Võ Har 1, Rääp 1.*
- d. Olen oma isa-ema ainukene vara — *Ha Rap 3.*
- e. Mina olen oma papa mamma ainukene vara — *Lää Kse 1.*
- C a. Mina olen oma isa ainukene vara — *Vi Jõh 2 (Mina aga), VJg 2, Ha Kei 1, Lää Var 1, Pää Vän 1, Vl Vil 1, Ta Trm 1a, TMr 1, Kam 3, 4, San 3, Võ Har 1, Vru 1.*
- b. Mina olen oma isal üksainukene vara — *Jää Ann 1, Ha Jõe 1, 2, Ta Trm 1b, Trt 13.*
- c. Olen oma isa ainukene vara — *Jää Pee 1.*
- d. Mina olen isale ainuke vara — *Jää Koe 1a.*
- e. Mina olen minu isa ainuke vara — *Sa Jäm 1.*
- f. Mina olen isal üksainukene vara — *Võ Rõu 1.*
- g. Mina oma isal olen ainuke vara — *Jää Koe 1b.*
- h. Mina olen isal üksainukene poeg — *Ta Kam 2b.*

- D a.* Mina olen oma ema ainukene vara — *Vi VJg 1, Ta Trm 2, Kod 1, Trt 9, 15, San 1, 4b.*
- b.* Mina olen oma mamma ainukene vara — *Ta San 2.*
- c.* Mina olen oma memme ainukene vara — *Ta San 4c.*
- d.* Mina olen oma emal üks ainukene vara — *Ta Trt 8.*
- E.* Oma isamajas olen mina ainukene vara — *Vi Hlj 1.*
- F.* Mull on kodu vanemad — *Jä Koe 3.*

II.

- A a.* Kõik, mis ma teenin, seda joon mina ära — *Lä Kul 1, Sa Ksr 1, Vl Plt 1, Ta Trt 8.*
- b.* Kõik, mis mina teenin, seda joon ma ära — *Ha HMd 1.*
- c.* Ja kõik, mis ma teenin, seda joon mina ära — *Ha Kei 1.*
- d.* Kõik, mis teenin, seda joon mina ära — *Jä Pee 1, Ta Trm 1b.*
- e.* Kõik, mis teenin, selle joon mina ära — *Vi VNg 1, Võ Ráp 1.*
- f.* Kõik, mis teenin, joon mina ära — *Vi Rak 1, Ta Trt 9, 10, 12, San 3 (ma), Võ Har 1, 2.*
- g.* Kõik, mis mina teenin, joon mina ära — *Jä Koe 1a.*
- h.* Kõik, mis teenin, seda joon ära — *Vi VJg 1.*
- i.* Kõik, mis mina teenin, selle joon mina ära — *Sa Ksr 2.*
- j.* Mis mina teenin, seda joon mina ära — *Jä Ann 1.*
- k.* Seda, mis mina teenin, joon mina ära — *Ta TMr 1.*
- l.* Mis mina teenin, joon kõik ära — *Ta TMr 1.*
- m.* Kõik, mis ma teenin, joon mina ära — *Ta Trt 3.*
- n.* Kõik seda raha, mis teenin, joon ma ära — *As 1.*
- o.* Raha, mis ma teenin, joon mina ära — *Ha Rap 3.*
- p.* Seda kõik, mis mina teenin, seda kõik mina ära joon — *Pä Saa 1.*
- q.* Mida teenin mina päeval, — seda joon mina õhtul kõik kõrtsis ära — *Vl KJn 1*.*
- r.* Mida tema teenib, seda joon mina maha — *Ta Kam 2b.*
- B a.* Kõik, mis ma teenin, seda lakun mina ära — *Sa Krj 1, Püh 1, Pä Vän 1.*
- b.* Kõik, mis mina teenin, seda lakun mina ära — *Pä Prn 3, Vl Vln 1.*
- c.* Kõik, mis ma teenin, selle lakun mina ära — *Jä Tür 3, Pä Prn 2, Vl SJn 1.*
- d.* Kõik, mis ma teenin, lakun mina ära — *Pä Khn 1, Saa 2, Vl Trv 1.*
- e.* Kõik, mis teenin, lakun mina ära — *Ta Trt 2, 7, Võ Har 1.*
- f.* Kõik, mis teenin, seda lakun mina ära — *Vi Rkv 3, VJg 2.*
- g.* Ja kõik, mis ma teenin, seda lakun mina ära — *Vi Hlj 1, Jä Amb 1, Lä Emm 1 (selle).*
- h.* Kõik, mis teenin, selle lakun mina ära — *Lä Kse 1, Sa Ans 1.*
- i.* Kõik, mida mina teenin, seda lakun mina ära — *Vl Kõp 1.*
- j.* Seda kõik, mis ma teenin, lakun mina ära — *Võ Vru 1.*
- k.* Kõik raha, mis teenin, selle lakun ma ära — *Pä Prn 1.*
- l.* Mis ma teenin, selle lakun mina ära — *Ta San 1.*
- m.* Mida mina teenin, seda lakun mina ära — *Jä Koe 4.*
- n.* Seda, mis ma teenin, seda lakun mina ära — *Vi Jõh 2.*

- C a.* Kõik, mis saan, seda joon mina ära — *Ta* Äks 2, Trt 5 (mida ma),
Võ Rõu 1.
- b.* Kõik, mis saan, selle joon mina ära — *Jä* Koe 5.
- c.* Kõik, mis mina saan, seda joon mina ära — *Ta* MMg 1.
- d.* Kõik, mis mina saan, selle joon mina ära — *Sa* Põi 1, *Ta* Trt 1
(ma-ma).
- e.* Kõik, mis ma saan, seda joon mina ära — *Ta* Äks 1, Trt 3, 6.
- f.* Kõik, mis mina saan, — joon, laristan ära — *Lä* Emm 2.
- g.* Kõik, mis saan, joon laristan ma ära — *Ta* Trt 13.
- h.* Kõik, mis saan, kõik joon mina ära — *Ta* Trm 5.
- i.* Kõik raha, mis saan, selle joon mina ära — *Jä* Koe 2.
- j.* Kõik raha, mis ma saan, seda joon mina ära — *Vi* VMr 1, *Ha*
Jõe 1, 2.
- k.* Kopika, mis saan, selle joon mina ära — *Ta* Äks 3.
- l.* Kõik, mis saab, seda joon mina ära — *Vl* Hel 2.
- m.* Kõik, mida kätte saan, seda joon mina ära — *Ta* Kam 3, 4 (mis ma).
- n.* Mis saan, seda joon mina ära — *Ta* Kod 1.
- o.* Kõik, mis saan, selle lakun (~ joon) mina ära — *Ta* San 4.
- D a.* Kõik raha, mis ma teenin, seda lakun mina ära — *Vi* Rkv 2,
Lä Phl 1 (seda r.).
- b.* Raha, mis ma teenin, selle lakun mina ära — *Vl* Plt 1a (puhtaks
lakun), *Ta* San 2.
- E a.* Kõik, mis ma teen, seda joon mina ära — *Vi* VJg 3, *Ta* Trm 4
(mina).
- b.* Kõik mis ma teen, seda toon mina ära — *Jä* Koe 1b.
- F a.* Ja kõik, mis mul on, seda lakun mina ära — *Jä* Tür 2.
- b.* Kõik, mis minul on, seda joon mina ära — *Vl* Hel 1.
- G a.* Kõik, mis temal on, selle joon mina ära — *Vl* Vil 1.
- b.* Kõik, mis neil on, selle prassin mina ära — *Jä* Amb 3.
- H a.* Seda kõik, mis ma saan, seda raiskan ära — *Pä* Krk 1.
- b.* Kõik, mis neilt saan, selle lakun mina ära — *Ha* Tln 1.
- c.* Kui kopika saan, seda lakun mina ära — *Ha* Jür 1.
- d.* Mis saan, seda joon ja raiskan ma ära — *Ta* Trt 11.
- e.* Kõik raha, mis saan, seda raiskan ma ära — *Vl* KJn 2 (Kõik, mis
ma), *Ta* Trt 14.
- f.* Mida saan, seda süön ja joon mina ära — *Ta* TMr 2.
- g.* Mis kätte saan, siis kõik süön ära — *Ta* Trm 2.
- I a.* Kõik, mis ma teenin, raiskan ma ära — *Pä* Prn 4.
- b.* Kõik, mis mina teenin, seda raiskan mina är' — *Ta* Trm 1a.
- c.* Ja kõik, mis ma teenin, seda prassin mina ära — *Jä* Amb 4.
- d.* Ja kõik, mis nad teenivad, seda lakun mina ära — *Jä* Tür 1.
- e.* Kõik, mis nemad teenivad, lakun mina ära — *Pä* Tõs 1.
- f.* Mis iialgi teenivad, joon mina ära — *Ta* Trt 4.
- J.* Kõik korjatud kopikad lakun mina ära — *Lä* Var 1.
- K.* Need raha teenivad — *Jä* Koe 3.

Varandust jōin.

I—II.

Seda ülikallist varandust ära mina jōin }
 Mis ristiisa kingituseks tōi } Pā Prn 1.

Kiltsus-kaltsus.

I—II.

Kiltsus ja kaltsus käin mina teel }
 Ega need ep ole minu omad veel } Ha Kei 1.

Olin poisikene.

I—II.

Olin mina pisikene poisikene }
 istusin viina putel oli süles } Lā Vig 1.

Kōrist alla.

I.

- A a. Päeval mis ma teenin, seda õhtul võtan välja — Vi Rkv 2.
 b. Päeval mis teen, seda õhtul võtan välja — Vi VJg 2.
 c. Päeval mis ma teenin, seda võtan mina välja — Vl Plt 1.
 d. Mis päeval mina teenin, seda õhtul võtan välja — Jä Amb 4.
 e. Päeval ma teenin ja õhtul võtan välja — Vi VNg 1.
 f. Kõik, mis päeval teenin, võtan õhtul mina välja — Vi Hlj 1.
 g. Päeval mis ma teenin selle annan õhtul välja — Ha Tln 1.
 h. Päeval teen tööd ja õhtul võtan välja — Vi VJg 3.
 i. Päeval teenin, õhtul võtan välja — Ta Trm 5a.
 j. Päeval mis mina teenin see on kõik valla — Sa Pöi 1.
 B. Seda palka mis ma teenin võtan õhtuti välja — Pā Krk 1.
 C. See raha mis mina teenin lasen kōri keerust alla — Jä Amb 1*.
 D. Kõik mis ma päeval vaevaga teenin — Vl KJn 2.
 E. Kui ma nende raha näen — Jä Koe 3.

II.

- A a. Lähen küla kōrtsi ja lasen kōrist alla — Vi VJg 3, Ha Tln 1.
 b. Lähen küla kōrtsi, lasen kōrist alla — Vi VJg 2, Sa Pöi 1.
 c. Lähen kōrtsi ja lasen kōrist alla — Vi Rkv 2.
 d. Lähen aga kōrtsi ja panen kōrist alla — Vi VNg 1.
 e. Kōrtsi mina lähen, kõik lasen kōrist alla — Ta Trm 5a.
 f. Lasen kōrtsis kōri keerust alla — Pā Krk 1.
 g. Ja seda lasen „Udu“ kōrtsis kōripõhjast alla — Jä Amb 4.
 B. Lasen teda lahedasti kōri mööda alla — Vi Hlj 1.
 C. Ei selle juures karda mina häbi ei nalja — Jä Amb 1.
 D a. Õhtul seda kōrtsis kōrist alla neelin — Vl KJn 2.
 b. Õhtul lasen kōrist kulla-kalla alla — Vl Plt 1.
 E. Kohe kōrist alla läeb — Jä Koe 3.

Kopik teeb vaeva.

I—II.

See kopik, mis mul taskus, see teeb mulle vaeva, }
 Seda viin mina kiiresti kõrtsu-papa laeka } Vi Hlj 1.

Kõrtsmik ütleb.

I—II.

Kõrtsmik ütleb joo ja joo }
 Kui otsa saab siis uue toon } Lää Kse 1.

Kojuviimine.

I.

- A a. Lähen mina kõrtsi, võtan mina viina — *Ta* Trt 9, *Võ* Har 1.
 b. Lähen mina kõrtsu ja võtan mina viina — *Lää* Phl 1.
 c. Lähen mina kõrtsi, võtan tiba viina — *Ta* Trm 4.
 d. Lähen mina kõrtsu, võtan tipsu viina — *Pää* Khn 1.
 e. Läksin mina kõrtsi, võtsin tiba viina — *Ta* Koõ 1.
 f. Lähen mina kõrtsu, võtan napsu viina — *Võ* Rõu 1.
 g. Lähen aga kõrtsi ja võtan aga viina — *Jä* Ann 1.
 h. Lähen aga kõrtsi — võtan ma viina — *Pää* Tõs 1.
 i. Lähen aga kõrtsu ja võtan säääl viina — *Vi* VJg 3.
 j. Lähen mina kõrtsi võtan viina — *Pää* Saa 2.
 k. Lähme aga kõrtsi võtame aga viina — *Vi* VJg 2.
 l. Läksin seie kõrtsi ja võtsin siis viina — *Ha* Kei 1.
 m. Kui kõrtsu mina lähen, siis võtan mina viina — *Pää* Prn 3.
 n. Mina lähen kõrtsi võtan natukene viina — *Ta* Trt 11.
 o. Poisid, lähme aga kõrtsi ja võtame viina — *Vi* VNg 1.
- B a. Lähen mina kõrtsi ja ostan seal viina — *Jä* Tür 3, *Ta* Trt 2.
 b. Lähen ma kõrtsi, ostan säääl viina — *Vi* Rkv 3.
 c. Lähen mina kõrtsi ja ostan viina — *Ta* San 1.
 d. Mina lähen kõrtsi ja ostan omal viina — *Jä* Amb 4.
 e. Lähme aga kõrtsi ostame viina — *Ha* Rap 1 (ostame aga), Rap 2,
Lää Kse 1.
 e. Lähme aga kõrtsi ostame viina — *Ha* Rap 1 (ostame aga), Rap 2,
Ta Trt 14.
 b. Lähen mina kõrtsi, joon mina viina — *As* 1.
 c. Kõrtsu mina lähen, siis viskan mina viina — *Vi* Rkv 2.
 d. Läksin mina kõrtsi ja lakun täis viina — *Vl* Trv 1, *Ta* Trt 16 (ja
 joon).
 e. Kõrtsi mina lähen ja lakaun täis viina — *Ta* Kam 3.
 f. Nüüd lähen mina kõrtsu ja viina joon täis — *Vl* Kõp 1.
 g. Kui kõrtsi ma läen, siis viina ma joon — *Vl* SJn 1.
 h. Kõrtsis mina lakun aga õlut ja viina — *Ha* Jür 1.
 i. Kõrtsides tihti võtan mina viina — *Ha* Jõe 1, 2.
 j. Iga päev joon mina kõrtsis viina — *Pää* Prn 1.

- D a.* Lähän mina linna ja ostan mina viina — *Ta* San 2.
b. Läksin mina linna viskasin viina — *Võ* Vru 1.
E. Lähän ma kõrtsi joon ennast purju — *Ta* Kam 1, *Võ* Kar 2 (mina).
F. Lähän mina kõrtsi ehk lähän jooma — *Jä* Koe 5.
G. Mina lähän kõrtsi, ema tuleb järgi — *Ta* Trt 15.

II.

- A a.* Ema tuleb hobusega koju mind viima — *Sa* Ksr 2, *Pä* Saa 2, *Ta* San 1, *Võ* Vru 1 (tuli).
b. Mamma tuleb hobusega koju mind viima — *Jä* Amb 4, *Pä* Khn 1, *Ta* San 2.
c. Isa tuleb hobusega koju mind viima — *Ta* Trt 13, Kam 3.
d. Papa tuleb hobustega koju mind viima — *Vi* Rkv 3.
e. Mamma peab hobusega koju mind viima — *Jä* Tür 3, *Vl* Trv 1.
f. Ema mind hobusega kodu tuleb viima — *Lä* Phl 1.
g. Ja pappi pidi hobusega koju mind viima — *Ha* Kei 1.
h. Papa peab hobusega koju meid viima — *Ha* Jõe 1, 2 (mind), *Lä* Kse 1.
i. Isa peab hobusega kodu mind tooma — *Ta* Trt 11.
j. Ja mamma mind hobusega kodu sealt toob — *Vl* SJn 1.
k. Mamma tuleb setukaga koju mind viima — *Vi* Rkv 2.
B a. Isa tuleb ratastega koju meid viima — *Vi* VJg 2, *Ha* Rap 1 (tooma).
b. Ema tuleb ratastega koju mind viima — *Ta* Trt 2.
c. Naine tuleb ratastega koju mind tooma — *Jä* Koe 5.
d. Papa tuleb ratastega meid koju tooma — *Ha* Rap 2.
e. Isa peab ratastega kodu mind viima — *Jä* Ann 1.
f. Las papa tuleb ratastega kodu mind viib — *Vl* Kõp 1.
C a. Ema tuleb kelk järel kodu viima — *Ta* Trm 4.
b. Ja ema tuleb käruga koju mind viima — *Pä* Prn 3.
c. Ema tuleb malgaga koju mind viima — *Pä* Tõs 1.
d. Isa tuleb sigadega koju mind viima — *Vi* VJg 3.
e. Naine see tuleb mind kodu säält viima — *Ta* Trt 9.
D a. Isa peab hobusega neiu juurde viima — *Ta* Kam 1, 2b, *Võ* Har 2 (papa).
b. Isa peab hobusega preili juurde viima — *Võ* Rõu 1.
c. Isa tuleb ratastega neiu juure viima — *Vi* VNg 1.
d. Isa pidi poja õöseks neiu juurde viima — *Sa* Krj 1.
E a. Mamma peab hobusega preili juure viima — *Ha* Jür 1, *Võ* Har 1 (manu), *As* 1.
b. Ema peab hobusega neiu juurde viima — *Lä* Kul 1.
c. Mamma peab hobusega pruudi juure viima — *Pä* Prn 1.
F a. Ämm tuli kelguga mind tütre juure viima — *Ta* Kod 1.
b. Ämm tuleb ratastega tütre poole viima — *Ta* Trt 16.

M a g a m i s e a s e.

I.

- A a.* Öösel mina magan kõrtsi taga kraavis — *Vi* Rak 1, *Pä* Khn 1 (maga-
sin), *Vl* Vil 1.
b. Öösel mina magan aga kõrtsi taga kraavis — *Vi* VNg 1.

- c. Vaat öösel mina magasin sääl kõrtsi taga kraavis — *Ha Kei* 1.
 d. Ööseti magan mina maantee ääres kraavis — *Ha Tln* 1.
 e. Öösel mina magan maantee ääres kraavis — *Pä Prn* 2.
 f. Öösel mina magasin maantee kraavis — *Sa Pöi* 1.
- B a.** Minu magamise ase on kõrtsi taga kraavis — *Pä Prn* 1, *Vl SJn* 1, *Ta TMr* 2, *Trt* 8, *Võ Har* 2, *Rõu* 1, *As* 1.
B b. Minu magamise koht on kõrtsi taga kraavis — *Sa Ans* 1.
 c. See koht, kus ma magan, on kõrtsi taga kraavis — *Vi VJg* 2, *Sa Ksr* 1.
 d. Koht kus ma magasin oli kõrtsi taga kraavis — *Sa Krj* 1.
 e. Magamise ase oli kõrtsi taga kraavis — *Vl Trv* 1.
 f. Ma magan aga kõrtsu taga mudases kraavis — *Ha Jür* 1.
 g. Magamise ase on mul taga kõrtsi kraavis — *Ta Trt* 7.
 h. Ase mul kõrtsi taga pikuti kraavis — *Vl KJn* 2.
 i. Minu magamise ase on mõni kord ka saalis — *Võ Rõu* 1.
- C a.** Öhtul mina heitsin maantee kraavi — *Jä Tür* 2.
 b. Öhtul mina heitsin Puraküla kraavi — *Ta San* 1, 2.
 c. Öhta olen mina kõrtsi taga kraavis — *Jä Ann* 1.
 d. Öhtul aga olen mina kõrtsi taga kraavis — *Vl Vln* 1.
 e. Öhtul laman mina pikali kraavis — *Võ Vru* 1.
- D a.** Kõrtsist tulles magan mina kraavis — *Ta Trt* 14.
 b. Kui kõrtsist koju lähen, siis ma kõrtsi taga kraavis — *Ta Äks* 3.
 c. Minu maja ja kortel on kõrtsi taga kraavis — *Lä Kul* 1.
 d. Korter minul valmis on kõrtsi taga kraavis — *Ha Jõe* 1, 2.
 e. Kui siis purjus olen puhkan kraavis — *Pä Krk* 1.
 f. Tee peal koju tulles magan mina kraavis — *Ta Trt* 3, 6.
 g. Vahel mina seliti maante kraavis — *Lä Kse* 1.
- E a.** Päeval mina kõnnin neidudega paaris — *Võ Röp* 1.
 b. Päeval kõnnin mina neiukeste paaris — *Ta Trm* 5a.
 c. Päeval tunnen lõbu ma neiuodega paaris — *Vi Hlj* 1.
 d. Päeval istsin neiu teka paaris — *Ta Ksi* 2.
 e. Öhtul mina kõnnin neidudega paaris — *Pä Saa* 2.
- F a.** Päeval käin ma saksstega paaris — *Ta Trm* 4.
 b. Päeval ma prassin härradega paaris — *Pä Prn* 4.
 c. Täna mina olen härradega paaris — *Ta Kam* 1.
 d. Päeval tantsin ma saksadega paaris — *Ta Trt* 13.
 e. Päeval mina sõidan saksstega saanis — *Jä Pee* 1.
 f. Ööseti joon mina saksstega saalis — *Vl Plt* 1.
- G a.** Öhtul mina tantsin neiuodega saalis — *Ta Kod* 1.
 b. Öhtul tantsin ma preilidega saalis — *Vi Rkv* 3.
 c. Öösel tantsin mina neiuodega saalis — *Vl Plt* 1b.
 d. Öhtul mina neiuodega kõrtsi saalis — *Vl KJn* 1.
 e. Päeval tantsin mina preilidega saalis — *Ta Trm* 5b.
 f. Öösel mina tantsin preilidega saalis — *Vi Jõh* 2 (täna), *Rkv* 2.
 g. Öösel sa tantsid neiuodega saalis — *Vi Rkv* 1.
- H a.** Öhtul mina heitsin neiuodega voodi — *Vi Iis* 1 (säangi), *Vl Kõp* 1.
 b. Öhtul ma heidan preilidega voodi — *Vi VJg* 3.
 c. Eile öösel magasin neiuaga voodis — *Ta MMg* 1.

- d. Minu magamise ase on neidudega voodis — *Ta* Trt 5.
 e. Öösel mina magasin neiu toas — *Pä* Prn 1.
 I. Maantee ääres kraavis sigadega paaris — *Pä* Saa 1.
 J. Ööseti mängin mina piljardit saalis — *VI* Plt 1a.

II.

- A a. Hommikul kui ärkan olen sigadega paaris — *Sa* Ksr 1, *Pä* Prn 2, *VI* SJn 1, *KJn* 2, *Ta* TMr 2, Trt 7, 14.
 b. Hommikul kui ärkan, sigadega paaris — *Pä* Krk 1, *Võ* Har 2, *Rõu* 1.
 c. Hommikul ma ärkan sigadega paaris — *Ta* Äks 3.
 d. Hommikuti ärkan mina sigadega paaris — *Ha* Tln 1.
 e. Hommikul ärkan aga sigadega paaris — *Ha* Jür 1.
 f. Hommikul ärkan sigadega paaris — *Pä* Prn 2, *Ta* Trt 7, 14.
 g. Kui hommikul ärkan, olen sigadega paaris — *Sa* Ans 1.
 h. Hommikul mina ärkasin sigadega paaris — *Ta* Kod 1.
 i. Hommikul kui härkasin siis sigadega paaris — *VI* Trv 1.
 j. Ja hommikul, kui ärkasin olin sigadega paaris — *Ha* Kei 1.
 k. Hommikul härkan mina põrsastega paaris — *Vi* VJg 2.
 l. Hommikul kui ärkasin, olin põrsastega paaris — *Sa* Krj 1.
 m. Hommikul tõusin mina sigadega paaris — *Ta* San 1, 2.
 n. Hommikul siis tõusen seal sigadega paaris — *Vi* VNg 1.
 o. Hommikul ma tõusin sigadega paari — *Jä* Tür 2, *Sa* Pöi 1.
 p. Hommikul tõusen emmisega paaris — *Võ* Vru 1.
 q. Hommikul leian end sigadega paaris — *Pä* Prn 1.
 r. Hommikul leidsin sigadega paaris — *VI* Kõp 1a.
 s. Sigadega paaris Ja saunataga kraavis — *VI* Kõp 1b.
 t. Hommikul olen mina sigadega paaris — *Jä* Ann 1, *Pä* Khn 1 (olin ma).
 u. Hommikul tulen olen sigadega paaris — *Lä* Kul 1.
 v. Hommikul aga jälle sigadega paaris — *VI* Vln 1.
 õ. Hommikul ma tulen sealt sigadega paaris — *Ta* Trt 3.
 ä. Hommikul säält tulen sealt sigadega paaris — *Ta* Trt 6.
 ö. Hommikul säält tulen ma sigadega paaris — *Ta* Trt 5.
 ü. Hommikul lähen küla sigadega paaris — *VI* Plt 1.
 B a. Eila mina olin sigadega paaris — *VI* Vil 1.
 b. Pääl mina pöoran sigadega paaris — *Vi* Rak 1.
 c. Öösel magan mina põrsastega paaris — *Ta* Trm 5b.
 d. Teise puhu sigadega lepikus paaris — *Lä* Kse 1.
 e. Säält mina ärkan sigadega paaris — *Ha* Jõe 1, 2, *As* 1.
 C a. Öösel mina magan sigadega kraavis — *Vi* Jõh 2 (Omme), *Ta* Trt 13, *Võ* Röp 1.
 b. Öösel magan mina sigadega kraavis — *Ta* Trm 4.
 c. Öösel magan jälle sigadega kraavis — *Vi* Rkv 3.
 d. Öösel magan tihti ma põrsastega kraavis — *Vi* Hlj 1.
 e. Öösel põherdasin sikateka kraavis — *Ta* Ksi 2.
 f. Hommikul leian end sigadega kraavis — *Pä* Prn 4.
 g. Hommikul end leian sigadega kraavis — *Vi* VJg 3.
 h. Hommikul ärkan sigadega kraavis — *Pä* Saa 2.

- i.* Hommikul ärkades sigadega tee ääres kraavis — *VI KJn 1.*
j. Hommikul tulen sääl sigadega kraavis — *Ta Trt 8.*
k. Hommikul magan küla sigadega kraavis — *VI Plt 1a.*
l. Omniku mint leidi pörsatega kraavist — *Vi Iis 1.*
m. Täna jälle olen mina sigadega kraavis — *Ta MMg 1.*
n. Päeva ajal magad aga sigadega kraavis — *Vi Rkv 1.*
o. Päeval mina leian end sigadega kraavis — *Vi Rkv 2.*
p. Hommikul jällegi sigadega maas — *Pä Prn 1.*
D a. Öhtul magan mina kõrtsi taga kraavis — *Ta Trm 5a.*
b. Homme jälle kõrtsi taga kraavis — *Ta Kam 1.*
c. Hommikul magan mina kõrtsi taga kraavis — *VI Plt 1b.*
E. Öösel magan mina libudega kraavis — *Jä Pee 1.*
F. Hommikul kui ärkan, neiudega paaris — *Võ Rõu 1.*

K o b a n t a s k u i d.

I—II.

Hommikul, kui ärkan, siis koban mina taskuid, } *Vi Hlj 1.*
 Ehk vast leiduks sääl mingisugust asju.

P a n d i k s.

I—II.

Keda võiks kõrtsupapal pandiks mina viia, } *Vi Hlj 1.*
 Et ta mulle annaks klaasitäie viina.

K r a a v i s t v ä l j a.

I—II.

Kui need on mul tühjad, vean kraavist end välja, } *Vi Hlj 1.*
 Lähen aga kõrtsu ja teen sääl nalja.

E s i m e s e s r e a s.

I—II.

Kui kõrtsi mina läksin, olin esimeses reas } *Ha Kei 1.*
 Ja hoorade nimed minul järgimisi pääs.

T e e k ä i j a.

I—II.

Juhtub sääl teekäija, võtab ehk napsu, } *Vi Hlj 1.*
 Mulle ta ütleb, säh sõber sa katsu.

K l a a s i s a a n.

I—II.

Kui klaasi saan kätte, selle panen mina nahka } *Vi Hlj 1.*
 Tilka ei jäta mina selle klaasi põhja.

Ütlen.

I—II.

Selle pääle hakkab minu veri juba käima, }
 Ütlen teekäijal': Sõber, eks sa vast leia. } Vi Hlj 1.

Topka.

I—II.

Kui sa taskust otsid, ehk leiad mõne kopka, }
 Nende eest me saame kohe kõrtsupapalt topka. } Vi Hlj 1.

Võtame ära.

I—II.

Selle me võtame rõõmsasti ära, }
 Viinahimul pole enam minul siis määra. } Vi Hlj 1.

Poen ligi.

I—II.

Kus viina siis näen, sinna poen mina ligi, }
 Tellin ja palun, et peas on higi. } Vi Hlj 1.

Anna viina.

I—II.

Sõber, kui sa mulle ei taha teha piina, }
 Palun, siis anna mulle natukene viina. } Vi Hlj 1.

Laulan laulu.

I—II.

Siis mul tuleb tuju, ma laulan sul' laulu, }
 Mis sa pole sõber küll iialgi kuulnu. } Vi Hlj 1.

Müts.

I.

- A a. See müts, mis mul pääs, on seitse auku sees — *Vi Nrv 1, Jõh 1, 2, VJg 1, 2, Jä Koe 1, 4, Ha Tln 2, Jür 1, Lä Kul 1a, VI KJn 1, Ta Lai 1, Pal 1, Trm 1a, 3, 4, MMg 1, Äks 1, 3, Trt 1b, 2, Kam 3, 4, Rõn 1, Võ Rõu 1.*
- b. Müts, mis mul pääs, on seitse auku sees — *Vi VNg 1, Rkv 2, 3, VJg 3, Jä Tür 3, Ha Rap 3, Pä Khn 1, Aud 1, Ta Kod 1, Trt 4, 5, 8, 9.*
- c. See müts, mis mul pääs, sel seitse auku sees — *Jä Amb 4, Ha Kei 1, Lä Emm 1, Ta Trm 5a, San 4, Võ Har 1.*
- d. Sel mütsil, mis mul peas, on seitse auku sees — *Jä Amb 3, Tür 1, 2, Pä Prn 3, VI KJn 2.*
- e. Müts, mis mul peas, seitse auku sees — *Pä Tõs 1, Saa 2.*
- f. Müts mul peas on seitse auku sees — *VI SJn 1.*

- g. Müts mul peas, seitse auku sees — *Pä Prn 4*.
- h. Müts on mul peas, seitse auku sees — *Ta Trt 7*.
- i. Müts minu peas on seitse auku sees — *Sa Krj 1*.
- j. See müts mis peas seitse auku sees — *Lä Var 1*.
- k. Müts, mis minu peas, on seitse auku sees — *Lä Phl 1*.
- l. Müts oli peas ja seitse auku sees — *Lä Vig 1*.
- m. Müts mis sul peas oli seitse hauku sees — *Jä Amb 2*.
- n. Siidi müts peas seitse auku sees — *Vl Pil 1a*.
- o. See müts, mis sul seljas, on seitse auku sees — *Vi Rkv 1*.
- B a. Müts mis mul pääs on sada auku sees — *Ta Trt 1, 13*.
- b. Müts mis mul pääs, tal sada auku sees — *Lä Emm 2, Sa Pöi 1 (sellel)*.
- c. Mütsil mis mul pääs on sada auku sees — *Sa Ans 1, Vl Plt 1 (Sell mütsil)*.
- d. See müts, mis mul peas, on sada auku sees — *Ta Trt 11, Vö Röp 1*.
- e. See müts, mis mul peas, sel sada auku sees — *Pä Prn 2, Ta Trm 5b (sel on)*.
- f. Müts mis mul pääs, sellel on sada auku — *Ha Tln 1*.
- g. Müts, on mul peas, ja sada auku sees — *Sa Krj 2*.
- h. See müts, mis mu peas, on sada auku täis — *Sa Püh 1*.
- C a. See kübar, mis mul pääs, on seitse auku sees — *Ta Kam 1, 2a, San 2*.
- b. See kabu mis mul peas on seitse augu sees — *Jä Koe 6*.
- c. Kübar mul peas ja seitse auku sees — *Lä Kse 1*.
- d. Sel kübaral, mis pääs, on seitse auku sees — *Ta San 1*.
- D. See kübar, mis mul pääs on sada auku sees — *Ta Trm 1b, San 3*.
- E a. Müts mul peas, auk temal sees — *Vi Rak 1*.
- b. Müts minul peas on aukusid täis — *Ha Jõe 2*.
- c. Müts mis mul peas aug sees — *Pä Saa 1*.
- d. Müts oli peas, Auk oli sees — *Vl Pil 1b, 2*.
- F a. Ja kantaval mütsil on seitse auku sees — *Pä Prn 1b*.
- b. See sepaselli müts Tal seitse auku sees — *Vl Vln 1*.
- G a. See müts mis mul peas on saianaene annud — *Sa Ksr 1*.
- b. See kübar mis peas on saianaine anud — *Vö Vru 1*.
- c. Müts minul pääs on saianaiselt saadud — *Vl Hlj 1a*.
- d. See müts minu peas on saianaise antud — *Ta Trt 14*.
- e. Müts mis mul pääs om saiamammalt saadud — *Vl Hel 2*.
- f. See müts, mis mul peas on teised mulle annud — *Vl Vln 1*.
- H a. See müts, mis mu peas, see teeb kõigil nalja — *Vi Hlj 1*.
- b. See müts mis mul peas teeb iga pidi nalja — *Pä Krk 1*.
- c. Kui mütsi teil näitan vaid see teeb nalja — *Jä Amb 1*.
- I a. See müts, mis mul peas, on igavene lott — *Pä Prn 1a*.
- b. See müts mis mul peas, see on üks lotu — *Vl Plt 1, Ta Trt 3, 6*.
- c. See müts mis peas on nii kui lottu — *Vl Kõp 1*.
- d. See müts, mis mul peas, on tutu-lutu — *Jä Pee 1*.
- e. Müts mis mu pääs on igavene lotu — *Vl KJn 2*.
- J. Müts mis mul peas on viide kuude kanti — *Vl Trv 1*.
- K. Kübar mul peas on neljas nukas — *Vö Har 2*.
- L. See kübar mis mul peas on hädapäivi näind — *Lä Kul 1b*.

II.

- A a. Täi vahib välja, hõbeprillid ees — *Vi Rkv 3, VJg 1, 3, Jä Koe 4, Pää Khn 1, Saa 1, Ta Trt 8, 16, Võ Rõu 1.*
- b. Täi vahib välja ja hõbeprillid ees — *Ta Trt 11.*
- c. Ja täi vahib välja, hõbeprillid ees — *Jä Koe 3, Ta Trm 1a.*
- d. Ja täi vahib välja, tal hõbeprillid ees — *Lä Emm 1.*
- e. Täi vahib välja, tal hõbeprillid ees — *Ta Äks 1, Trt 5, Võ Har 1.*
- f. Et täi vahib välja ja hõbe prillid ees — *Ha Kei 1.*
- g. Täi vahib välja, hõbeprillid peas — *Ta San 1, 2.*
- h. Täid vahtvad välja, hõbeprillid peas — *Ta Trt 7, San 3.*
- i. Täid vaatvad välja, hõbeprillid ees — *Lä Phl 1, Ta Kod 1.*
- j. Ning täid vaatvad välja, neil hõbeprillid ees — *Pää Prn 1.*
- k. Täi vahib välja tal hõbe prill ees — *Vi VJg 2.*
- l. Täi vahib välja hõbeprill ees — *Pää Tõs 1.*
- B a. Täi tuli välja hõbeprillid ees — *Sa Põi 1, Pää Prn 2 (tuleb).*
- b. Ja täi tuli välja, olid hõbeprillid ees — *Ta Lai 1.*
- c. Ja täid tulid välja, hõbeprillid ees — *Lä Kul 1.*
- d. Täiad tulevad välja, hõbeprillid pääs — *Ta Trm 1b.*
- e. Täid tulad välja, häbi-prillid ees — *Sa Krj 2.*
- C a. Täi vahib välja ja prillid on ees — *Vi VNg 1, Ha Jür 1, Vl SJn 1 (on tal).*
- b. Ja täi vahib välja ja prillid on ees — *Jä Koe 1.*
- c. Ja täi vahib välja ja prillid tal ees — *Jä Tür 1.*
- d. Ja täi vahib välja prillid tal ees — *Pää Prn 3.*
- e. Täi vahib välja, prillid ees — *Vi Rak 1, Pää Saa 2 (tal).*
- f. Täi vahib välja, prill tal ees — *Vi Jõh 2 (temal), Rkv 2, Ha Rap 3, Vl Vln 1 (-ja-).*
- g. Ja täi vahib välja prill tal ees — *Jä Amb 3.*
- h. Täi vahtis välja ja prill oli ees — *Jä Amb 2.*
- i. Täid vahtsid välja, prillid olid ees — *Lä Vig 1.*
- j. Täiad vahtvad välja, prillid neil ees — *Ta MMg 1.*
- k. Ja täiad vahtvad välja, neil prillid on ees — *Ta Trm 3.*
- l. Täid vahivad vällä — prillid ees — *Jä Tür 3.*
- D a. Täid tulid välja prillid olid ees — *Pää Aud 1, Vl Pil 1b.*
- b. Täid tulid välja, prillid ees — *Lä Kse 1.*
- c. Neist täiad käivad välja ja prillid on ees — *Vl KJn 1.*
- d. Täid käivad sisse välja prillid on neil ees — *Vl KJn 2.*
- e. Täi tuli välja Põll oli ees — *Vl Pil 2.*
- E a. Ja täi vahib välja kuldprillid ees — *Vi Nrv 1, Sa Krj 1.*
- b. Täid vaatavad kuld prillid ees — *Ta Kam 2a.*
- c. Täid mis siist välja vahtvad on kuld prillid ees — *Ta Rõn 1.*
- d. Ja täied paistvad välja neil kuld prillid ees — *Ta Kam 1.*
- e. Täi vahib välja kuldprill ees — *Ta Trt 4.*
- f. Täid vahtvad välja, kuldprillid ees — *Ta Trt 9, 13, Kam 4.*
- g. Igast august vahtis täi välja Kuldprillid ees — *Vl Pil 1a.*
- h. Ja igast august täi vahib välja, kuldprillid ees — *Ta Trm 5a.*
- i. Täid käivad sisse välja kuld prillid ees — *Ta Pal 1.*

- j.* Täid käivad välja — kuldprillid peas — *Sa Püh 1.*
- F a.* Aga täi vaatab välja, mustad prillid ees — *Võ Rüp 1.*
- b.* Täi tuli välja mustad prillid ees — *Ta Trt 1.*
- G a.* Ja täi vahib välja, tal nahkprill ees — *Ha Tln 2.*
- b.* Sealt täi vahib välja, tal nahkprillid ees — *Jä Amb 4.*
- c.* Ja igast august täi vahib välja, nahkprillid ees — *Ta Trm 5b.*
- H.* Ja täi vahib välja, tal vaskprillid ees — *Ta Äks 3.*
- I.* Ja täi vahib välja, tal tinaprillid ees — *Jä Tür 1.*
- J a.* Täi vahib välja, ninaprill ees — *Vi Jõh 1, Jä Koe 6 (prillid).*
- b.* Ja täi vahib välja, prillnina ees — *Ta Trm 4.*
- K a.* Ja täid vaatvad välja, neil puuprillid ees — *Sa Ans 1.*
- b.* Täi vahib välja, tal tamme prill ees — *Ha Jõe 2.*
- L.* Ja täi vahib välja, rasvaprillid ees — *Vi Rkv 1.*
- M.* Täid vahtvad välja dopelt prillid pääs — *Ta San 4.*
- N a.* Täi vahib välja, siniprillid ees — *Lä Var 1.*
- b.* Täid vahtvad välja siniprillid ees — *Ta Kam 3.*
- O.* Täi vahib välja, vesiprillid ees
See on seitsmeaastane täi ilma prillideta jäi — *Ta Trt 2.*
- P.* Täid vahivad välja laas prillid ees — *Vl Plt 1a.*
- Q.* Ja täid vaatvad augu ringi seest — *Lä Emm 2.*
- R.* Täi vahib välja ja võtab nõnda hauku — *Ha Tln 1.*
- S a.* Sest aukutest vahivad juuksed mull välja — *Jä Amb 1.*
- b.* Juuksed vahivad aukutest välja — *Pä Krk 1.*
- c.* Sest juuksed temal vahivad aukudest välja — *Vi Hlj 1.*
- d.* Igas nukas juusse sass on väljas — *Võ Har 2.*
- T a.* Seda oli saianaine saba all kannud — *Vl Hel 1a, Vln 1.*
- b.* Ja sadakord saianaise saba all käind — *Lä Kul 1 II.*
- c.* Saianaine on teda saba all kannud — *Võ Vru 1.*
- d.* Sedä om saiamamma saba all kandnud — *Vl Hel 2.*
- e.* Saianaine on teda põlle all kannud — *Ta Trt 14.*
- f.* Seda oli suslanaene susla kannul kannud — *Sa Ksr 1.*
- U a.* Seda mul kinkis saia naise Ottu — *Vl Kõp 1.*
- b.* Seda mulle kinkis see naabri Ottu — *Ta Trt 6.*
- c.* Seda mulle kinkis Kaasiku Ottu — *Vl KJn 2, Ta Trt 3 (see).*
- d.* Sedagi kinkis mulle teistetalu Ottu — *Vl Plt 1.*
- e.* Seda kinkis mulle üks kasaka vott — *Pä Prn 1.*
- V.* Seda mulle andis mustlase Truutu — *Jä Pee 1.*
- Õ.* Seda on teinud kuus seitse santi — *Vl Trv 1.*

R ä t i k.

I.

- Rätik, mis mul kaelas, on ristiema antud — *Pä Tõs 1.*
- See rätt, mis mul kaelas, on armukese antud — *Võ Rõu 1.*
- See rätik mis mull kaelas, on mustlane annud — *Vl KJn 1, 2 (Rätik —).*
- Rätik mul kaelas atlas siidist — *Vi VJg 2.*
- See sall mis mu kaelas, selle leidsin ma — *Sa Krj 1.*

II.

- Mitu korda viina eest pandiks nüüd pandud — *Pä Tõs 1.*

- Armukene oli teda saba all kandnud — *Võ Rõu 1.*
 Ja saia naine tükki aega hõlma all kand — *VI KJn 1.*
 Seda on saianaine enne ju kannud — *VI KJn 2.*
 Seda mulle kinkis Gutman Tiidist — *Vi VJg 2.*
 Kui ju kroonu teenistusest koju tulin ka — *Sa Krj 1.*

K u u b.

I.

- A a.* See kuub, mis mul seljas, on selgest kalevist — *Sa Ksr 1, Pää Prn 3, VI Plt 1, Ta Trt 9, Kam 1.*
b. See pintsak, mis mul seljas, see on selgest kalevist — *Jää Amb 3.*
c. Pintsak, mis mul seljas, on selgest kalevist — *Vi Rkv 2.*
d. See pintsak, mis mu seljas, see on selgest hallist kalevist — *Jää Amb 4.*
e. See kuub mis mul seljas on kalevist — *Võ Vru 1.*
f. See pintsak mis mu seljas on puhtast kalevist — *Jää Koe 2.*
g. Pintsak, mis mul seljas, kallimast kalevist — *Pää Tõs 1.*
h. Kuub, mis minu seljas, on kallist kalevist — *Lää Phl 1.*
i. Jakk, mis mul seljas, on selgest kalevist — *Lää Emm 2.*
j. Jõkk, mis mul seljas on puhtast kalevist — *Sa Ans 1.*
k. Kuub on mul seljas kallimast kalevist — *Ta Trt 7.*
- B a.* Pintsak, mis mul seljas, on kentsakas — *Vi VNg 1, Rkv 3, VJg 3.*
b. Pintsak minu seljas on kentsakas — *Sa Krj 1.*
c. See pintsakas mul kentsakas — *Jää Tür 2.*
d. Mu pintsakas on kentsakas — *Jää Pee 1.*
e. Pintsak see mul kentsakas — *Vi VJg 2.*
- C a.* Seljas lagund pintsakas — *Lää Kse 1.*
b. See pisikene, väikene pintsakas — *VI Vln 1.*
c. See kuub mis seljas on nii kui pintsak — *VI Kõp 1.*
- D a.* Kuub, mis mul seljas, selle ema mulle andnud — *Ha Tln 1, Sa Põi 1.*
b. See kuub mis mul seljas oli ema mulle annud — *VI Trv 1.*
c. See kuub, mis mul seljas, on Kupu Kadri antud — *Ta Trm 1a.*
d. See pintsak mis mu seljas on armuke mul and — *Lää Kul 1.*
- E.* See kuub, mis isa mulle väikselt andis — *Pää Prn 1.*
- F.* See kuub, mis mul seljas, on must ja kantud — *Pää Prn 2.*
- G a.* See kuub, mis mul seljas on puru ja katki — *Ta Trm 4.*
b. See pintsak, mis mul seljas, on igapidi puru — *Vi Hlj. II.*
- H a.* See pintsak mis mul seljas on lipitud ja lipitud — *Vi Nrv 1.*
b. Pintsak, mis mul seljas, on lipitud, lipitud — *Vi Rkv 3¹.*
- I.* Kuub mul seljas mustakirju sametist — *Pää Prn 4.*
- J.* See kuub, mis mu seljas, kui seda sa vaatad — *Vi Hlj. II.*
- K.* See kuub, mis mul seljas, see teeb mulle hirmu — *Pää Khn 1₁.*
- L.* See pintsak, mis mu selja oli selgest siidist — *Vi Jõh 1.*
- M.* Need püksid ja see pintsak on mull moodis — *Jää Amb 1.*
- N a.* See kuub mis mul seljas, on tibra seljast võetud — *Ta Trt 5, 8.*
b. Ja kuub mis mul seljas on tibra käest võetud — *Ta Trt 4.*

- O. See kuub mis mul seljas on saia naine annud — *Ta* Kam 3, 4.
 P. Mu kuue hõlm on lagunud — *Vl* KJn 2.

II.

- A a. Seda oli ema leidnud Kelmiküla alevist — *Sa* Ksr 1.
 b. Seda oli ema toonud (laulik ei mäletanud missugusest) alevist —
Lä Phl 1.
 c. Seda mull' ema tõi Rotiküla alevist — *Pä* Tõs 1.
 d. Minu ema leidis selle teise kreisi alevist — *Vi* Rkv 2.
 e. Mis ema tõi mull' Sandiküla alevist — *Lä* Emm 2.
 f. Ja ema teda ostnud mull' Kelmiküla alevist — *Pä* Prn 3.
 g. Ema minul ostis teda (Puraküla) Kelmiküla alevist — *Vl* Plt 1.
 h. Mis mamma mulle toonud Rootsiküla alevist — *Sa* Ans 1.
 i. Isa oli leidnud ta kelmi küla alevist — *Ta* Kam 1.
 j. Isa oli leidnud Rotiküla alevist — *Pä* Prn 4.
 k. Isa on toonud teda veneküla alevist — *Võ* Vru 1.
 l. Mis oli ema toonud Kelmiküla alevist — *Ta* Trt 7.
 m. Seda mina varastasin Käpa kõrtsi alevist — *Jä* Amb 4.
 n. Ja see on varastet Narva alevist — *Jä* Koe 1b.
 o. See sai üle löödud Nuustaku alevist — *Ta* Trt 9.
 p. Seda on ema mulle varastanud alevist — *Jä* Amb 3.
- B a. Seda mul kinkis untsakas — *Vi* Rkv 3, *VJg* 2, 3, *Lä* Kse 1.
 b. Seda mulle kinkis üks untsakas — *Sa* Krj 1.
 c. Ja seda mul kinkis untsakas — *Jä* Tür 2.
 d. Seda kinkis mul' üks insakas — *Vl* Vln 1.
 e. Ja seda minul kinkis üks untsakas — *Vl* KJn 1.
 f. Seda mulle kinkind oli untsakas — *Vi* VNg 1.
 g. Seda mul kinkis üks linna insak — *Vl* Kõp 1.
 h. Seda mulle andis untsakas — *Jä* Pee 1.
- C a. Kupumoor oli seda kõhu ümber kannud — *Ha* Tln 1.
 b. Kupumaar oli seda oma kõhu all kandnut — *Sa* Põi 1.
 c. Ja tema on teda kõhu all kümme aastat kannud — *Ta* Trm 1a.
 d. Seda on saja naine saba all kannud — *Vl* Trv 1.
- D. Seda pole pereproua tähele veel pand — *Lä* Kul 1.
- E. On sada korda kõrtsis pandiks olnud — *Pä* Prn 1.
- F. Pealegi mustlase vanamoori antud — *Pä* Prn 2.
- G. Rinna ees ripub tal seitse puuda tatti — *Ta* Trm 4.
- H a. Ja viina pudelid on taskudesse topitud — *Vi* Nrv 1.
 b. Viinapudel tasku on tal topitud — *Vi* Rkv 3.
- I. Iga mees ütleb: see tõesti on näru — *Vi* Hlj 1.
- J. Siis aru see saadav, ta kaltsukaupme'elt saadud — *Vi* Hlj 1 II.
- K. Seljatagust pole tal mitte ühte põrmu — *Pä* Khn 1.
- L. Selja tagune oli risti rasti niidist — *Vi* Jõh 1.
- M a. Tibla sai Kodaveres puu otsa poodud — *Ta* Trt 5, 8.
 b. Tibla sai Kodaveres puu otsa panntud — *Ta* Trt 4.
- N. Saianaine seitse aastat põlle all kannud — *Ta* Kam 3, 4.
- O. Ja teine käis on kadunud — *Vl* KJn 2.

P l u u s.

I.

See pluusa, mis mul selgas, sel' puhast lappi' pole — *Ha Kei* 1.
 Se pluse mis mu selja on selgest kalevist — *Vi Jõh* 1.

II.

Et uss ei leia säält seest oma mune — *Ha Kei* 1.
 Mamma tai mule Narva linna alevist — *Vi Jõh* 1.

S ä r k.

I.

- A a.* See särk, mis mul seljas, on must kui pigi — *Vi Jõh* 2, *Hlj* 1, *Jä Koe* 4, *Pä Prn* 2, 3, *Vl KJn* 1, *Plt* 1, *Ta Trt* 16, *Võ Har* 1.
b. Särk, mis mul seljas, on must kui pigi — *Vi Rkv* 3, *Ha Tln* 1, *Lä Emm* 2, *Sa Pöi* 1.
c. See särk, mis mu seljas, on must kui pigi — *Vi Jõh* 1, *Jä Amb* 3, *Koe* 2, *Lä Kul* 1.
d. Särk, mis mul selgas, on must nagu pigi — *Vi VNg* 1, *Vl KJn* 2.
e. Särk mul seilas must kui pigi — *Vi VJg* 2.
f. Särk mul seljas on must kui pigi — *Vi Rak* 1.
B a. See särk mis mul seljas, on must ja kantud — *Lä Var* 1.
b. Särk, mis mul seljas, on must ja peetud — *Pä Prn* 4.
C a. See särk, mis mul seljas on saunanaise antud — *Pä Prn* 1.
b. Särk, mis minu selgas, on saunanaise antud — *Lä Phl* 1.
c. See särk, mis mul seljas, on sauna naine annud — *Vl Vln* 1, *Ta San* 4 (~ hame).
d. Särk, mis mul seljas on saunanaine annud — *Vl SJn* 1.
e. See särk, mis mul seljas on, on perenaine annud — *Jä Tür* 2.
f. See särk mis mu seljas seda saunanaine andis — *Vl Kõp* 1.
D a. See särk mu seljas on saianaase antud — *Ta Kod* 1.
b. Särk minu seljas on saia-naise antud — *Sa Krj* 1.
E. Ja särk mis mul seljas on oma ema antud — *Vi Nrv* 1*.
F. Särk mis mul seljas on mustlase antud — *Ta Äks* 1.
G a. See särk, mis mul seljas, on selgest siidist — *Jä Tür* 1.
b. Särk mul seljas selgest siidist — *Võ Har* 2.
c. Särk mul on seljas selgest siidist — *Ta Trt* 12.
d. See särk, mis mul seljas on selgest kalevist — *Ta Trm* 1b, *Rõn* 1, *San* 1, 2, *Võ Rõu* 1.
H a. See särk, mis mu seljas, ei ole minu oma — *Vi Jõh* 2.
b. See särk, mis minu selgas, see pole minu oma — *Ha Kei* 1.
I. Särk mul seljas hammugi nähtud — *Lä Kse* 1.
J. Särk, mis mul seljas, seitse auku sees — *Jä Pee* 1.
K. See särk minu seljas on sandi seljast võetud — *Ta Trt* 14.

II.

- A a.* See pi ega vett pole saanud tema ligi — *Vi Hlj* 1.
b. Ei vett ei see pi pole saanud tema ligi — *Lä Kul* 1.

- c. Ei pääse ei seep ei vesi ta ligi — *Pä Prn 3.*
 d. Ei sinna pääse enam seep, vesi ligi — *Vi VNg 1.*
 e. Vett pole saanud iial tema ligi — *Vi Rak 1.*
 f. Ei tema võta seepigi ligi — *Ta Trt 16.*
 g. Seda ei pese enam seep ega vesi — *Vi VJg 2.*
- B a.* Seda ei puhasta tuli eka vesi — *Sa Pöi 1.*
b. Seda ei tee puhtaks tuli ega vesi — *Vi Rkv 3.*
- C a.* Seda pole talurahvas tähelegi pannud — *VI Kõp 1, Vln 1, SJn 1.*
b. Seda pole talurahvast tähele pandud — *Lä Phl 1.*
c. Peremees pole seda tähelegi pannud — *Jä Tür 2.*
d. Seda pole perenaine tähelegi pannud — *Pä Prn 1.*
- D a.* Sellepärast neiid ei lase mind ligi — *Pä Prn 2.*
b. Sellepärast preilikeseid ei lase mind ligi — *Võ Har 1.*
c. Selle pärast neiid ei anna mulle ligi — *Jä Koe 4.*
d. Sellepärast tüdrukud ei võta mind ligi — *Lä Emm 2.*
e. Sellepärast ei tule tüdrukud mu ligi — *Vi Jõh 2.*
- E.* Tema ütleb igäühele, et ära tule ligi — *Jä Amb 3.*
- F a.* Isa mull' leidis Kelmiküla alevist — *Ta Trm 1b.*
b. Seda oli ema mul Kelmiküläst leidnud — *Ta San 1, 2.*
c. Isa oli toonud teda Kelmiküla alevist — *Võ Rõu 1.*
d. Seda mulle isa tõi Nustagu alevist — *Ta Rõn 1.*
- G a.* Ja seda ei pese muud kui neiukeste higi — *VI KJn 1.*
b. Seda peseb ainult mu enese higi — *VI KJn 2.*
c. Täidel hirmuks on hästilõhnav higi — *VI Plt 1.*
- H a.* Pealegi mustlase vanamoori antud — *Lä Var 1, Pä Prn 4.*
b. Pealegi mustlase vanamoori tehtud — *Lä Kse 1.*
c. Vaat seda minul andis mustlase ema — *Ha Kei 1.*
d. Sed on mulle mustlase vanamoor teind — *Jä Koe 1b.*
e. Mis mustlase vanamoor mullu mulle tegi — *Vi Jõh 1.*
f. Seda aga kinkis mulle mustlase ema — *Vi Jõh 2.*
- I.* Seda olen mitu kord kõrtsi pandiks pand — *Sa Krj 1.*
- J a.* Seda oli tema oma saba all kandnud — *Ta San 4a.*
b. Seda oli tema oma perse all kandnud — *Ta San 4b.*
c. Mida tema ise On ju seitse aastad kandnud — *Ta Äks 1.*
d. Saijanaane on teda oma sel'las kannud — *Ta Kod 1.*
- K.* Örnasti litsub ennast mulle ta ligi — *Ha Tln 1.*
- L a.* Särgi selg oli mul risti-rästi niidist — *Võ Har 2.*
b. Seljatagune ömmeldud tal risti-rästi niidist — *Jä Tür 1.*
c. Teine kulg on risti rästi niidist — *Ta Trt 12.*
- M.* Särk on mul selgas mis kõrdsinaine kandnud — *Ta Trt 10.*
- N.* Sant on teeäärde alasti jäetud — *Ta Trt 14.*
- O.* Täi vahib välja ja prill on ees — *Jä Pee 1.*

P e s u.

I.

- A a.* See pesu mis mul selgas seda kiita mina ei või — *Ta San 1, 2.*
b. Omast pesust mina suuremat kiidelda ei või — *Lä Kul 1.*

- B. Mo riidest ja mo pesust põle palju rääki — *Jä Amb 1.*
 C. Riided mis mul seljas on sandi seljast võetud — *Lä Kul 1.*

II.

- A a. Seda mulle ristiema kingituseks tõi — *Ta San 1, 2 (ristimamma).*
 b. Sest need on nõianaise kingitud — *Lä Kul 1.*
 B. S'est Mustlase vanamoorist, on ammu maha jäätud — *Jä Amb 1.*
 C. Sant on tee äärde alasti jäetud — *Lä Kul 1.*

Vest.

I.

- A a. See vest, mis mul seljas, on selgest siidist — *Vi Rkv 2, Jä Koe 4, Tür 2, Ha Jür 1, Sa Ksr 1, Pä Khn 1, Prn 1, 3, Vl KJn 1, Plt 1, Ta Trm 1, 4, MMg 1, Trt 4, 5, 8, 9, 13, Kam 1, 3, 4, San 1, 4, Võ Har 1.*
 b. Vest, mis mul seljas, on selgest siidist — *Vi VJg 3, Jä Pee 1, Tür 3, Ha Tln 1, Pä Tõs 1, Aud 1, Vl SJn 1, Ta Kod 1, Äks 1, TMr 1.*
 c. See vest, mis mul seljas, see on selgest siidist — *Jä Amb 3, 4, Ta Trm 5a.*
 d. Vest mul seljas selgest siidist — *Vi Rak 1, VJg 2, Lä Kse 1, Pä Prn 4, Vl KJn 2 (on).*
 e. See vest mis mul selgas on, on selgest siidist — *Ta San 2.*
 f. Vest minu seljas on selgest siidist — *Ha Jõe 1 (selgemast), 2 (selgemast), Sa Krj 1, Vl Hel 1a, Vil 1.*
 g. See vest minu seljas on selgest siidist — *Ta Trt 14.*
 h. See vest, mis mu seljas, on selgest siidist — *Vi Jõh 1, 2, Vl Vln 1.*
 i. See vest mul seljas on selgest siidist — *Võ Rõu 1.*
 j. See vest mis seljas on selgest siidist — *Vl Kõp 1.*
 k. Vest mis mul seljas on selgemast siidist — *Vl Trv 1.*
 l. Vest, mis on seljas, küll selgest siidist — *Võ Röp 1.*
 m. Vest, mis mul seljas, see oli selgest siidist — *Pä Prn 2.*
 n. Vest, mis mul seljas, oli selgest siidist — *Sa Põi 1.*
 o. Vest, mis mul oli, on selgest siidist — *Lä Emm 2.*
 p. Minu vest oli selgest siidist — *Ta San 3.*
 q. Vest mis mul seljas selgest siidist — *Pä Saa 2.*
 r. See vest, mis sul seljas, on selgest siidist — *Vi Rkv 1.*
 B a. See vest mis mul seljas, on puhtast siidist — *Lä Emm 1, Ta Äks 2 (on küll).*
 b. Vest mis mu seljas on puhtast siidist — *Sa Püh 1.*
 c. Vest, mis minu selgas, on puhtast siidist — *Lä Phl 1.*
 d. See vest mis mul seljas on puhtamast siidist — *Ta Trt 2.*
 C a. See vest, mis mul selgas, see selgest puhtast siidist — *Ha Kei 1.*
 b. Ja vest mis mul seljas on puhtast selgest siidist — *Vi Nrv 1.*
 D a. Vest mis mul selläs om läbi-läbi siidist — *Vl Hal 2.*
 b. Vest, mis seljas, see enne oli siidist — *Vi VNg 1.*
 E. Minu vesti edespool on selgest siidist — *As 1.*
 F. Vesti selg mul selgest siidist — *Võ Vru 1.*
 G. Vest mis mul seljas on siidiniidist tehtud — *Sa Ans 1.*

- H. Vest mis mul selgas on risti-rästi niidist — *Lä Kul* 1.
 I. Vest on mul seljas, eestpoolt siidist — *Ta Trt* 7.
 J. See vest mis minu selgas kaasemeeri riidest — *Jä Amb* 1.
 K. See vest mis mul seljas on atlast siidist — *Ta Trt* 11.
 L. See vest, mis mul seljas, see teeb mulle hirmu — *Vi Hlj* 1.
 M. Vest oli seljas — *Lä Vig* 1.

II.

- A a. Seljatagune on tal risti rästi niidist — *Vi Rkv* 1, *Sa Krj* 1, *Pä Tõs* 1, *VI Plt* 1 (temal), *Ta Trm* 4, *MMg* 1.
 b. Seljatagune on risti-rästi niidist — *Vi Jõh* 2, *Pä Khn* 1, *Ta TMr* 1, *Trt* 8, 11, 13, 14, *Kam* 3.
 c. Seljatagune risti-rästi niidist — *Vi Rak* 1, *VJg* 3, *Lä Kse* 1, *Phl* 1, *Pä Saa* 2, *As* 1.
 d. Ja selja tagune risti rästi niidist — *Lä Vig* 1.
 e. Ja seljatagune on risti-rästi niidist — *Vi Nrv* 1.
 f. Seljatagune, see on ristirästi niidist — *Vi VJg* 2, *Ta Kod* 1.
 g. Tal seljatagune risti-rästi niidist — *Pä Prn* 1.
 h. Selja aga tagune, rista, rasta niidist — *Lä Emm* 1.
 i. Seljatagune tal on ristirästi niidist — *Jä Tür* 3, *Ta Trt* 4, *Kam* 4 (on tal).
 j. Seljatagune on aga risti-rästi niidist — *Ta Trt* 2, *San* 4.
 k. Ja seljatagune, see on risti-rästi niidist — *Ta Trm* 5a.
 l. Nüüd on aga seljatagune ristirästi niidist — *Vi VNg* 1.
 m. Vesti seljatagune on risti rästi niidist — *Ta San* 1, 2.
 n. Seljatagune oli risti-rästi niidist — *Vi Jõh* 1.
 o. Seljatagune oli temal risti-rästi niidist — *Pä Prn* 2.
 p. Seljatagant on tema risti-rästi niidist — *Jä Amb* 3.
 q. Seljatagant risti ja rästi on niidist — *VI KJn* 1.
 r. Seljatagune risti-rästi valgest niidist — *Ha Jür* 1.
 s. Seljatagune ristirästi pikuti niidist — *VI SJn* 1.
 t. Seljatagune risti ja põigiti niidist — *Jä Pee* 1, *VI Kõp* 1.
 u. Seljatagune riie on ristirästi niidist — *Ha Tln* 1.
 v. Seljariie risti rästi põigiti on niidist — *Sa Ksr* 1, *VI Trv* 1 (põiki).
 õ. Selja taga riie oli risti rästi niidist — *Sa Põi* 1.
 ä. Vesti sõlg om risti-rästi niidist — *VI Hel* 1a.
 ö. Vesti selg oli risti-rästi niidist — *Ta Kam* 1, *San* 3.
 B a. Ja seljatagune õmmeldud risti-rästi niidist — *Jä Koe* 1b, *Ta Trm* 1a (on).
 b. Seljatagune õmmeldud tal risti-rästi niidist — *Jä Tür* 1, 2 (põiki).
 c. Selja tagant õmmeldud risti-rästi niidist — *Pä Aud* 1 (seljatagune), *Prn* 3, *Ta Äks* 2 (on).
 d. Seljatagus tal õmblet rista-rasta niidist — *Lä Emm* 2.
 e. Seljataga nõelutud risti-rästi niidist — *Võ Har* 1, *Rõu* 1.
 f. Aga seljatagune nõelutud on risti-rästi niidist — *Võ Rõp* 1.
 g. Ära tema nõelutud on risti-rästi niidist — *Ta Äks* 1.
 h. Seljatagune on risti-rästi nõelutud niidist — *Ta Trt* 5.

- C a.* Seljatagune aetud risti-rästi niidist — *Pä* Prn 4.
b. Selja tagune pantud tal Ristamisi niidist — *Vl* Vln 1.
c. Seljatagune ripendab tal risti-rästi niidist — *Vi* Rkv 2.
d. Selja tagast tehtud risti rästi niidist — *Vl* Vil 1.
e. Rätsepa tehtud ta risti-rästi niidist — *Vl* Hel 2.
f. Ja selja takka risti-rästi reotud ta niidist — *Ha* Kei 1.
g. Tagapool on lastud kõik risti-rästi niidist — *Ta* Trm 1b.
h. Vestipiht kujutud ristirästi niidist — *Jä* Amb 4.
i. Tagastpoolt tehtud risti-rästi niidist — *Ta* Trt 7.
j. Selg on koetud risti-rästi niidist — *Ta* Trt 9.
k. Seljatagune pikut ja risti rästi niidist — *Vl* KJn 2.
D. Rind on koetud selgest niidist — *Võ* Vru 1.
E a. Seljatagune on temal päris siidist — *Lä* Kul 1.
b. Seljatagant risti ja rästi on nõorist — *Ha* Jõe 1 (seljatagust), 2.
F a. Sest tagumist poolt ei ole temal põrmu — *Vi* Hlj 1.
b. Ja tagumine pool, see põle taal hoopis — *Jä* Amb 1.
G. Seljatagune selges niidist — *Jä* Koe 4.
H. Ja enne on Peeterburis tsaari seljas nähtud — *Sa* Ans 1.

K r a e.

I.

- A a.* Krae, mis mul kaelas, on puhtast paberist — *Pä* Khn 1.
b. Krae, mis mul kaelas, on selgest paberist — *Jä* Tür 3, *Võ* Har 1 (See krae).
B. Krae minul kaelas mantsetid käes — *Vi* VJg 2.
C. See krae, mis mul kaelas, see Saia Mari andnud — *Ta* San 4.

II.

- A a.* Selle mina varastasin surnuaia kabelist — *Jä* Tür 3, *Pä* Khn 1 (seda).
b. Seda mina varastasin Tartu liina kabelist — *Võ* Har 1.
B. Neid mina teenisin ratsa väes — *Vi* VJg 2.
C. Tema oli seitse aastat põlle (~pruntsi) all kandnud — *Ta* San 4.

L i p s.

I.

- A.* Lips, mis mul kaelas, on seitse imet näinud — *Pä* Khn 1.
B. See lips, mis sul ees, seda saianaine andis — *Vi* Rkv 1.

II.

- A.* Sada korda saianaise saba all käinud — *Pä* Khn 1.
B. Saianaise poeg oma ees teda aastaid kandis — *Vi* Rkv 1.

P ü k s i d.

I.

- A a.* Oh seda häda ja oh seda hirmu — *Jä* Amb 1, Tür 2, *Ta* San 1, 2, *Võ* Vru 1.

- b. Oh seda hirmu ja oh seda armu — *Vi* VNg 1, *VJg* 2, *Jä* Amb 4, *Pee* 1.
 c. Oh seda hirmu, oh seda armu — *Vi* Rkv 2, *Pä*. Prn 1.
 d. Oh seda häbi ja oh seda hirmu — *Jä* Ann 1, *Pä* Tõs 1, *VI* KJn 2, As 1.
 e. Oh seda elu ja oh seda hirmu — *Ha* Jür 1.
 f. Oi seda hirmu, oi seda armu — *Ta* Kam 1.
 g. Oh seda õnnetust ja seda hirmu — *Lä* Kse 1.
 h. Oh seda ilu ja oh seda armu — *VI* Plt 1.
 i. Oh seda lusti, oh seda rõõmu — *Võ* Har 2.
 j. Pole minul häbi ega pole minul hirmu — *VI* Plt 1.
- B** a. Need püksid, mis mul jalgas, need teevad mulle hirmu — *Ha* Kei 1, *Lä* Emm 1, *Pä* Prn 3.
 b. Need püksid, mis mul jalas, teevad suurt hirmu — *Pä* Prn 2.
 c. Need püksid mul jalas need teevad mul hirmu — *Lä* Var 1.
 d. Püksid, mis mul jalgas, teevad mulle irmu — *Jä* Tür 3.
 e. Need püksid, mis mul seljas on, tegid mulle hirmu — *Võ* Rõu 1.
 f. Need püksid mis mul sääres, need teevad mulle hirmu — *Võ* Har 1.
 g. Püksid mul jalas need teevad teil hirmu — *Pä* Prn 4.
 h. Need püksid, mis mul jalas need teevad teistel hirmu — *Ta* Äks 2.
 i. Need püksid mis mull jalas oh häda ja hirmu — *VI* KJn 1.
 j. Püksid minu jalas oh häda ja hirmu — *VI* Vil 1.
 k. Püksid mis jalas teevad neidudele hirmu — *VI* Trv 1.
- C** a. Need püksid, mis mul jalas on sandi jalast võetud — *Vi* VJg 3, *Jä* Koe 3, *Ta* Trm 1a, Kam 4.
 b. Need püksid, mis sul jalas, on sandi jalast võetud — *Vi* Rkv 1.
 c. Need püksid, mis mul jalas, said sandi jalast võetud — *Lä* Emm 2.
 d. Need püksid mis mu jalas on sandi käest võetud — *Jä* Koe 1.
 e. Need püksid mis mul jalas on sandi jalast kistud — *Ta* Kam 3.
- D** a. Need püksid, mis mul jalas, on härra jalast võetud — *Jä* Koe 2, 4, *Pä* Khn 1, *Ta* Trt 2.
 b. Püksid, mis mul jalas, on härra jalast võetud — *Lä* Kul 1, *Sa* Ans 1.
 c. Need püksid, mis mul jalas, on härra enne kannud — *Vi* Hlj 1.
- E** a. Mu pükstel paik pandud paiga peal — *Ta* Trm 5b.
 b. Püksid, mis mu jalas, on paik paiga peale pandud — *Ta* TMr 1.
- F**. Need püksid mis mul jalas On lipitud ja lapitud — *Vi* Nrv 1.
- G** a. Need püksid, mis mul jalas, need on perenaine annud — *Jä* Amb 3.
 b. Püksid, mis mul jalas, on perenaine annud — *Vi* Rkv 2.
- H** a. Need püksid, mis mul jalas, on saia-naise käest saadud — *Ta* Trm 1b.
 b. Need püksid mis mul jalas on saia Mari antud — *Ta* Trt 13.
- I** a. Püksid, mis mul jalas, on selgest kalevist — *Ta* San 4.
 b. Need püksid mis mul jalas on puhtast kalevist — *VI* Vln 1.
- J**. Püksid mis mu jalas on Kaasa Mari riidest — *Sa* Püh 1.
- K**. Püksid, mis mul jalas, need pole minu omad — *VI* SJn 1.
- L**. Need püksid mis mul jalas, need pole küll siidist — *Ta* Trt 3, 6.
- M** a. Need püksid, mis mu jalas, on eest poolt moodi — *Vi* Jõh 2.
 b. Need püksid ja see pinsak on mull moodis — *Jä* Amb 1.

- N. Neist püksitest saab ka kõige viimaks asi — *Vl Trv 1^{II}*.
 O. Siiski võin ma neist aru veel anda — *Vl Trv 1^{III}*.

II.

- A a. Minu püksi persetagust pole enam põrmu — *Vi VNg 1* (pükstel),
Rkv 2, VJg 2.
 b. Minu püksi tagumikku pole mitte põrmu — *Lä Kse 1*.
 c. Minu püksi persetagust polnud mitte põrmu — *Jä Amb 4*.
 d. Minu püksi persel pole tagapoolt põrmu — *Võ Vru 1*.
 e. Minu püksi istmetagust pole enam põrmu — *Jä Pee 1*.
 f. Minu pükstel tagupoolt polegi põrmu — *Ta San 1, 2*.
 g. Pükstel persetagust pole mitte põrmu — *Pä Tõs 1*.
 h. Püksi tagumikku pole mitte põrmu — *Pä Prn 1*.
 i. Püksi persetagust pole mul põrmu — *Jä Tür 2*.
 j. Püksi aga persetagust põle minul põrmu — *Jä Ann 1*.
 k. Pükstel neil pole persetagust põrmu — *Ha Jür 1*.
 l. Pükstel pole persetagust mitte ühte põrmu — *Vl KJn 2*.
 m. Püksil tagumist poolt pole põrmu — *Võ Har 2, As 1* (püksel).
 n. Sest püksi tagust pole ju mitte ühte põrmu — *Vl KJn 1*.
 o. Minul pole püksiperse tagust mitte põrmu — *Vl Plt 1a*.
 p. Minul pole püksal enam tagapoole põrmu — *Ta Kam 1*.
 q. Püksiperset seda pole põrmugi olla — *Vl Plt 1*.
- B a. Persetagust pole nendel olemaski põrmu — *Ta Äks 2, Võ Har 1*.
 b. Persetagust pole neil mitte ühte põrmu — *Pä Prn 2, 4*.
 c. Perse tagust pole mitte ühte põrmu — *Lä Var 1*.
 d. Neil perse tagust pole enam sugu ega põrmu — *Ha Kei 1*.
 e. Tagumist poolt ei ole neil põrmu — *Vl Vil 1*.
 f. Sest tagumist pole neil mitte ühte põrmu — *Pä Prn 3*.
 g. Tagumikku pole aga mitte põrmu — *Lä Emm 1*.
 h. Tagumist tükki pole mitte üht põrmu — *Jä Tür 3*.
 i. Neil ei ole tagapoolt põrmu — *Võ Rõu 1*.
 j. Sest et neil ei ole tahapoole põrmu — *Vl Trv 1^I*.
 k. Perse taga põle mull midagi varju — *Jä Amb 1*.
 l. Tagumist otsa ei ole neil oopis — *Vi Jõh 2*.
- C a. Sant sai palja jalu tee ääre jäätud — *Jä Koe 3*.
 b. Ja sant sai tee ääre paljareisi jäätud — *Jä Koe 1b, Ta Trm 1a*.
 c. Ja sand on palja reite tee peale jäätud — *Jä Koe 1a*.
 d. Ja sant sai paljareisi kraavi ääre jäätud — *Vi Rkv 1*.
 e. Sant sai palja-sääri uulitsale jäetud — *Lä Emm 2*.
 f. Sant on uulitsale palja jalu jäetud — *Vi VJg 3*.
 g. Sant on paljal kintsel teeäärde jäänd — *Ta Kam 3*.
 h. Sant sai paljal kintsel teeäärde jäetud — *Ta Kam 4*.
- D a. Härra sai proua juure püksata jäetud — *Sa Ans 1*.
 b. Härra sai püksata proua juure jäetud — *Pä Khn 1*.
 c. Ja härra on palja reisi Proua juure jäetud — *Jä Koe 2*.
 d. Ärra sai proua ette palja reisi jäätud — *Jä Koe 4*.
 e. Härra on proua paljakintsu jäetud — *Lä Kul 1*.
 f. Ja härra sai paljareisi proua juurde jäetud — *Ta Trt 2*.

- E a.* Ja kuri teab, kust võetud veel — *Ta* Trm 5b.
b. Tühi teab, kust tema võetud — *Ta* TMr 1.
F a. Neid peremees Mart on kümme aastat kannud — *Jä* Amb 3.
b. Mis Tartu saiapagar kolm aastat kannud — *Vi* Rkv 2.
G a. Mis tema seitse aastat saba all on kannud — *Ta* Trm 1b.
b. Saia Mari oli neid saba all kannud — *Ta* Trt 13.
H a. Isa oli ostnud nad Puraküla alevist — *Ta* San 4.
b. Need aga sain ma Kelmiküla alevist — *Vl* Vln 1.
I. Katki neid kulutab kõrtsipink kiirest — *Sa* Püh 1.
J. Neid mulle andis üks mustlase emand — *Vl* SJn 1.
K. Teener nad kaltsuostjal ära on annud — *Vi* Hlj 1.
L. Tagumine pool on risti-rästi niidist — *Ta* Trt 3, 6.
M. Ja nende läbi käib neuukeste käsi — *Vl* Trv 1^{II}.
N. Ja neid paberi vabriku kanda — *Vl* Trv 1^{III}.

S a a p a d.

I.

- A a.* Need saapad, mis mul jalas, on sandi jalast võetud — *Vi* Nrv 1, Jõh 1, *Jä* Koe 2, Tür 1, *Ha* Tln 2, Jür 1, *Lä* Emm 1, *Sa* Ksr 1, *Vl* Plt 1, *Ta* Lai 1, Trm 4, Äks 1, 2, Trt 5, 8, Kam 3, San 1, *Võ* Har 1, *Vru* 1.
b. Need saapad minu jalas on sandi jalast võetud — *Vl* Vln 1.
c. Saapad, mis mul jalas, on sandi jalast võetud — *Vi* Rkv 2, *Jä* Pee 1, Tür 2, 3, *Ha* Tln 1, Rap 3, *Sa* Ans 1, Pöi 1, *Pä* Khn 1, Prn 3, *Vl* SJn 1, KJn 2, *Ta* Trt 1, San 3, 4, *Võ* Röp 1.
d. Saapad, mis mu jalas, on sandi jalast võetud — *Lä* Phl 1, *Sa* Püh 1, *Ta* Kod 1, TMr 1, Trt 15, San 2.
e. Saapad, mis mu jalas, olid sandi jalast võetud — *Vi* VJg 1, 2.
f. Need saapad mis on jalas on sandi jalast võetud — *Vl* Kõp 1.
g. Need saapad mis jalas on sandi jalast võetud — *Jä* Koe 4.
h. Need saapad, mis mul jalas, need on sandi jalast võetud — *Jä* Amb 4, *Pä* Prn 2 (said), *Ta* Trm 5.
i. Need saapad mis mul jalas need sandi jalast võetud — *Ha* Kei 1.
j. Need saapad, mis mu jalas, said sandi jalast võetud — *Vi* Jõh 2.
k. Need saapad, mis sul jalas, on sandi jalast võetud — *Vi* Rkv 1.
l. Ja saapad jalas on sandi jalast võetud — *Pä* Prn 1.
m. Saapad mul jalas on sandi jalast võetud — *Vi* Rak 1, *Pä* Prn 4.
n. Saapad, mis mul jalas, sandi jalast võetud — *Pä* Tõs 1, Saa 1, 2.
o. Saapad, mis mul jalas, said sandi jalast võetud — *Vi* VNg 1.
p. Saapad minu jalas said sandi jalast võetud — *Sa* Krj 1, *Vl* Vil 1 (on).
q. Saapad minu jalas, need sandi jalast võtsin — *Ha* Jõe 1, 2 (mis mul jalas).
r. Saapad on mul jalas, sandijalast võetud — *Ta* Trt 7.
B a. Need saapad, mis mul jalas, on sandi käest võetud — *Jä* Amb 3 (need on), *Ta* Trm 1b, Trt 11, 16, *Võ* Rõu 1.

- b. Need saapad minu jalas on sandi käest saadud — *Ta* Kam 1.
- c. Need saapad mis mull jalas on sandikese käest — *VI* KJn 1.
- d. Saapad, mis mul jalas, on sandi käest võetud — *Vi* Rkv 3, *Ta* Trt 12.
- e. Saapad, mis mul jalas sandi käest võetu — *VI* Trv 1.
- f. Saapad, mis mul jalas on sandi käest saadud — *VI* Hel 2.
- g. Saapad minul jalas on sandi käest saadud — *V!* Hel 1a.
- h. Need saapad, mis jalas, on sandi käest saadud — *Ta* Trt 9.
- i. Saapad on mul jalas, mis sandilt on võetud — *Ta* Trt 10.
- C. Need saapad, mis mul jalas, on hunsaka jalast võetud — *Ta* Trm 1a.
- D a. Need saapad, mis mul jalas, need teeärest leidsin — *Vi* Hlj 1, *Pä* Krk 1.
- b. Saapad, mis mina tee äärest leidsin — *Võ* Har 2.
- E a. Need saapad, mis jalas on tee äärest leitud — *Lä* Var 1.
- b. Need saapad, mis mull jalgas on maanti pealt leitud — *Jä* Amb 1.
- F. Saapad, mis mul jalas, neil pole taldu all — *Vi* VJg 3.
- G. Need saapad mis mu jalas on prügikastist võetud — *Lä* Kul 1.
- H. Jalas vildi narakad — *Lä* Kse 1.
- I. Need saapad, mis mul jalas on õmmelustest lahti — *Ta* Kam 4.

II.

- A a. Sant sai palja jalu tee äärde jäetud — *Jä* Amb 3, *Tür* 3, *Ha* Tln 1, *Jür* 1, *Sa* Krj 1, *Pä* Khn 1, *Tõs* 1, *Prn* 1, 2, 4, *VI* Trv 1, *SJn* 1, *Plt* 1, *Ta* Trm 5b, *TMr* 1, *Trt* 8, *San* 4, *Võ* Rõu 1, *Räp* 1.
- b. Sant sai tee äärde palja jalu jäetud — *Vi* Rak 1, *VJg* 2, *Jä* Tür 2, *Sa* Püh 1, *Pöi* 1, *VI* Kõp 1, *Ta* Trt 9, *Võ* Har 1.
- c. Ja sant sai palja jalu tee äärde jäetud — *Lä* Emm 1.
- d. Ja sant sai tee äärde palja jalu jäetud — *Jä* Tür 1, *Ha* Tln 2.
- e. Sant sai palja jalu mande ääre jäetud — *Ta* Trt 1.
- f. Sandike sai maante äärde palja-jalu jäetud — *Ta* Trm 1b.
- g. Sant sai palja jalu tee pääle jäetud — *Sa* Ans 1, *Ta* Trt 15.
- h. Sant sai tee peale palja jalu jäetud — *Jä* Koe 4 (maatele), *Pä* Saa 2, *VI* Vil 1, *Ta* San 3.
- i. Sant sai palja jalu uulitsale actud (veetud) — *Vi* Jõh 2, *VNg* 1 (soetud), *Jä* Amb 4 (jäetud).
- j. Ja sant sai pee peale paljul jalul jäetud — *Ta* Kam 1.
- B a. Sant on palja jalu tee äärde jäetud — *Vi* Rkv 2, *Jä* Pee 1, *Pä* Prn 3, *Ta* Trm 5a, *San* 1, 2, *Võ* Vru 1.
- b. Sant on tee äärde palja jalu jäetud — *Lä* Phl 1, *VI* Vln 1, *Ta* Kod 1, *Trt* 7, *Trt* 16 (oli).
- c. Ja sant on tee äärde palja jalu jäetud — *Vi* Nrv 1, *Ha* Kei 1, *Ta* Trm 4.
- d. Sandikene palja jalu tee ääre jäetud — *Sa* Ksr 1.
- e. Ja sandikene paljajalu tee äärde jäend — *VI* KJn 1.
- f. Ja sant oli palja jalu tee äärde jäetud — *Ha* Rap 3, *Ta* Lai 1.
- g. Sant oli palja jalu tee ääre jäetud — *Vi* VJg 1, *Ta* Trt 12 (pääle).
- h. Sant on paljajalu teele jäetud — *Vi* Rkv 3.
- i. Sant on aia äärde palja jalu jäetud — *Ta* Äks 2.
- j. Sandikene külmal ajal Palja jalu jäetud — *Ta* Äks 1.
- k. Sandikene külmal ajal tee äärde jäetud — *Ta* Trt 5.
- l. Sant on paljul jalul tee äärde jäänd — *Ta* Kam 3.

- m.* Sandike tee ääre palja jalu jäetud — *VI* KJn 2.
- C.* Ja hunsak on tee ääre paljajalu jäetud — *Ta* Trm 1a.
- D a.* Ja sant sai paljajalu kraavi ääre jäetud — *Vi* Rkv 1.
- b.* Sant sai palja jalu kraavi jäetud — *VI* Hei 1a (kraavi sisse), 2.
- c.* Sant on palja jalu maande kravi jäätud — *Vi* Jõh 1.
- E.* Ja sant on tee ääre külma kätte jäetud — *Jä* Koe 2.
- F a.* Sandi mina sinna paika pallijalu jätsin — *Ta* Trt 11.
- b.* Sandi mina palja jalu maanteele jätsin — *Ha* Jõe 1, 2.
- c.* Ma vaese mehe palja jalu jätsin — *Lä* Var 1.
- G a.* Igapidi nõoriga kinni nad köitsin — *Vi* Hlj 1, *Pä* Krk 1.
- b.* Ja nõõridega jalge ümber on mulle köitnud — *Jä* Amb 1.
- c.* Neid mina nõõridega risti-rästi köitsin — *Võ* Har 2.
- H.* Katki kiskund harakad — *Lä* Kse 1.
- I.* Prügikast on ilma tuhvlita jäetud — *Lä* Kul 1.
- J.* Ja kõik, kes seda nägid, jäid seisma uulitsal — *Vi* VJg 3.
- K.* Varbad vahtvad välja peavad konnega jahti — *Ta* Kam 4.

Kalossid.

I—II.

Lossid, mis mul jalas, on vallikraavist leitud } *Ha* Rap 3.
 Isi mina olen neid nõõriga keitnud.

Kingad.

I—II.

Need kingad, mis mul jalas, need olen mina leidnud } *Vi* Jõh 2.
 Neid ka olen mina nõõriga köitnud.

Sokid.

I.

Sokid mis mu jalas need sauna naine annud. — *Vi* VJg 2.
 Sokid, mis mul jalas, on liiga suured — *Vi* VJg 3.
 Sukad, see sõna on minu meelest kole — *Pä* Prn 1.
 Sokid mul jalas said sandi jalast võetud — *Lä* Kse 1.

II.

Seda on perenaine tähelegi pannud — *Vi* VJg 2.
 Ämmaeided kannavad nende eest muret — *Vi* VJg 3.
 Sest et neid mul üldse ei ole — *Pä* Prn 1.
 Sant sai sabadpidi aja ääre veetud — *Lä* Kse 1.

Palitu.

I.

Palit, mis mul seljas, Hiiumaalt toodud — *Võ* Röp 1.
 Palit mul seilas see näpikeltsi tehtud — *Vi* VJg 2.

See palit mis mul seljas sandi seljast võetud — *Pä* Krk 1.
 Ja palit nii kui *kätsakas* — *Pä* Prn 1^I.
 Tal teine käis on närune — *Pä* Prn 1^{II}.

II.

Krae ja vooder sai kõrtsis maha joodud — *Võ* Röp 1.
 Hõbedast nupud on ette talle aetud — *Vi* VJg 2.
 Sant sai tee ääre külmetama jäetud — *Pä* Krk 1.
 Selle kinkis mulle üks untsakas — *Pä* Prn 1^I.
 Ja teine hoopis kadunud — *Pä* Prn 1^{II}.

K i n n a s.

I.

- A a. Kinnast ei ole mul kätte panna — *Vi* VJg 2.
 b. Kinnast mull pole kätte panna — *Sa* Pöi 1.
 c. Kinnast mul pole küll kätte panna — *Vi* VJg 3.
 d. Mul pole kinnast kätte panna — *Vi* Rkv 3.
 B. Kinnast oma kätte ei või panna — *Pä* Prn 1.

II.

- A a. Mamma mul tütart katsuda ei anna — *Vi* VJg 2.
 b. Ämmaeit tütart mulle katsuda ei anna — *Vi* VJg 3.
 B a. Ema tütart siiski mul ei anna — *Sa* Pöi 1.
 b. Ema oma onutütart mulle ei anna — *Vi* Rkv 3.
 c. Neiud siis kättpidi tere ei anna — *Pä* Prn 1.

P i i p.

I.

- A a. Piibu selle kinkis mulle mustlase neiu — *As* 1.
 b. Piibu mulle kinkis mustlase neiu — *Lä* Phl 1.
 c. Piibu mulle kinkis üks mustlase neiu — *Pä* Prn 1^I.
 d. Siin piip, mis mul on, kinkis mulle mustlase naine — *Võ* Rõu 1.
 B a. Minu piip kui pigi pirakas — *Lä* Var 1.
 b. Ta on kui pigi pirakas — *Pä* Prn 1^{II}.
 C. See piip mis mul taskus on turu pealt leitud — *Ta* San 2.

II.

- A a. Et mina lubasin olla ta peiu — *Lä* Phl 1, *Pä* Prn 1^I. (ma).
 b. Sest et ma lubasin olla tema peiu — *As* 1.
 c. Sest et ma lubasin tema armuke olla — *Võ* Rõu 1.
 B. Tal ikka puudub tubakas — *Lä* Var 1, *Pä* Prn 1^{II}.
 C. Seda oli saianaine saba all kannud — *Ta* San 2.

Samblasuits.

I.

Siit soo pealt samblaid korjan ma — *Pä Prn 1.*
 Ma soo pealt samblaid korjasin — *Lä Var 1.*

II.

Teen rõõmsast suitsu nendega — *Pä Prn 1.*
 Siis korra suitsu tõmbasin — *Lä Var 1.*

Habe.

I—II.

Mu habe kaunis kortsu läind } *Lä Var 1.*
 Sel palavik on pakki teind. }

Kaltsupundar.

I—II.

Nüüd, sõber, sa tead, et kaltsus ma olen, }
 Kui kaltsupundar alati kõrtsu ma tulen. } *Vi Hlj 1.*

Ärge naerge.

I—II.

Vennad, ärge naerge, kaltsudest meest }
 Kaltsud meil muul ajal kõigil on ees. } *Ha Jõe 2.*

Käsi käib.

I—II.

Aga kaltsudes käib ka mõnikord käsi }
 Ja kaltsudes oila on kaunis hea asi. } *Vi Hlj 1.*

Kaltsudest paberit.

I.

- A a.* Neist kaltsudest tehakse veel paberid valmis — *Jä Amb 1.*
b. Kaltsudest tehtakse paberit valmis — *Sa Püh 1.*
c. Kaltsudest tehakse ju postpaber valmis — *Vi Hlj 1.*
B. Paberid saab neist ütle mata palju — *Vi Trv 1.*

II.

- A a.* Seda on keisril' ja kuningale tarvis — *Vi Hlj 1.*
b. Need lähavad jo keisril ja kuningal tarvis — *Jä Amb 1.*
B a. Seda on mõisnikule ja talupojale tarvis — *Vi Trv 1.*
b. Mis on sakstel ja talupoegadel tarvis — *Sa Püh 1.*

Kaltsudest raha.

I.

Neist kaltsudest tehakse veel paberi raha — *Jä* Amb 1.
 Kaltsudest tehakse Vene riigis raha — *Vi* Hlj 1.
 Kaltsudest tehakse rahasid valmis — *Ha* Jõe 2.

II.

Mis põle meie taskus ka mitte paha — *Jä* Amb 1.
 Seda iga vene riigi inimene tahab — *Vi* Hlj 1.
 Seda läheb kuningatel, keisritel tarvis — *Ha* Jõe 2.

Rahadega rikkad.

I—II.

Rahadega rikkad teevad pidud ja pallid, }
 Meil aga, vaestel, selga katvad hallid. } *Ha* Jõe 2.

Raha-vara.

I—II.

Minu rahast ja minu varast põle palju kiita }
 Sest pudelite juures tahan tihti aega viita. } *Jä* Amb 1.

Ema nutab.

I—II.

Ema nutab kodu käsi lõua all }
 Poeg on kõrtsis laua all. } *Vi* Rak 1.

Õde vahib.

I—II.

Õde vahib nukralt nurgast päält }
 Vend rüütab täie klaasi päält. } *Ta* Trt 4.

Kosjatee.

I.

- A a.* Ei kosja teed ei ole käinud mina ilmas — *Ha* HMd 1.
b. Ei kosjateed pole mina käind siin ilmas — *Pä* Prn 2¹⁾.
c. Kosja teed ei käi mina ilmas — *Vi* Rkv 2.
B. Sest naise mina võtan kui ilusad ilmad — *Jä* Amb 1.

¹⁾ Originaalis on vastupidine järjekord, täh.:

„Ei kätkit ega voodit ei kannu mina ilmas
 Ei kosjateed pole mina käind siin ilmas.“

II.

- A a. Sest voodi ja kätki on pinnaks minul silmas — *Ha* HMd 1.
 b. Voodi ja kätki on risuks minu silmas — *Vi* Rkv 2.
 c. Ja voodi ees kätki kui prügi mull silmas — *Jä* Amb 1.
 B. Ei kätkit ega voodit ei kannu mina silmas — *Pä* Prn 2.

Korter.

I—II.

Korter, kus ma elan, pole maksa raha
 Prügikastis magan, peremees üüri ei taha. } *Võ* Räp 1.

Vangi-, hullumajas.

I—II.

Vangimajas varastan — sinna mind ei aeta
 Hullumajas lärmitsen — ka sinna mind ei jäeta. } *Võ* Räp 1.

Ära põlga.

I—II.

Sõber, ära iial sa kaltsukandjat põlga,
 Ega ka joodikuid võlla ära tõmba. } *Vi* Hlj 1.

Kaltsusid kanda.

I—II.

Sest kaltsusid kanda ei tunne mina häbi,
 Ilma kaltsudeta ei saa keegi juba läbi. } *Vi* Hlj 1.

Laulu luuletanud.

I—II.

Joodik ja kaltsukandja tõesti on mees,
 Selle laulu joodik luuletand kaltsude sees. } *Vi* Hlj 1.

Surm.

I.

Kui ükskord mina sureks ja hauda mina kaoks — *Vi* Rkv 2.
 Suren mina maha, siis pannakse mind hauda — *Ha* Tln 1.
 Purjus heitsin magama, raha mul ära võeti — *Võ* Räp 1.
 Kalts mina olen ja kaltsuks ma jään — *Vl* Plt 1.

II.

Siis nutaksid kõik teised ja laulaksid mu auks — *Vi* Rkv 2.
 Rahvas võtab tagant järele ikka veel laulda — *Ha* Tln 1.
 Suren kord — kiriku aia taha maetas — *Võ* Räp 1.
 Kuni mina suren ja oma hauda läen — *Vl* Plt 1.

Refräänid.

Trulla.

I.

- A a. Ai trullalilla pomm, ai trullalilla pomm — *Vi Rkv 1, VJg 3, Lää Emm 2, Ta Lai 1, Trm 1a, 5ab, Trt 13.*
 b. Trulla-lilla-pomm, trulla-lilla-pomm — *Võ Har 2.*
 c. Ai trullarulla pomm, ai trullarulla pomm — *Ta Kam 1, Võ Rääp 1.*
 d. Ai trullalalla pomm, ai trullalalla pomm — *Ta MMg 1, Trt 11.*
 e. Trulla rulla pomm, trulla rulla pomm — *Ta Trt 12, San 1, 2.*
 f. Ai trulla-lulla pomm, ai trulla-lulla pomm — *Vi Rkv 3 (pum), Vl Hel 2, Ta Trt 16, San 4.*
 g. Ai lulla, lulla pom, ai lulla, lulla pom — *Sa Krj 1.*
 h. Ai tulla lulla pomm, ai tulla lulla pomm — *Pää Prn 4.*
 i. Trulla-lulla pom, trulla-lulla pom — *Võ Vru 1, As 1.*
 j. Ai trulla-trulla pom, ai trulla-trulla pom — *Ta Trt 10.*
 k. Allutrulla pomm, allutrulla pomm — *Ta Trm 1b.*
 l. Ai trullalia pomm, ai trullalia pomm — *Ta Trt 14.*
 m. Ai trullalide pomm, ai trullalide pomm — *Ta Kod 1.*
 n. Trullalelu pom, ai trullalelu pom — *Lää Kul 1.*
 o. Ai trulla pomm, ai trulla pomm — *Võ Har 1.*
 p. Trullarulla pomm pomm, trullarulla pomm pomm — *Sa Ans 1.*
 q. Hai trulla rulla pomm — *Võ Rõu 1.*
 r. Ai trullalija pomm — *Vl KJn 1.*
 s. Ai valerile pom, ai valerile pom — *Pää Aud 1.*
- B a. Ai trullala, ai trullalla — *Vl Vln 1.*
 b. Trullalala, trullalala — *Pää Prn 3.*
- C. Ai tulla-lulla, tulla-lulla, tulla-lulla luu — *Ha Jür 1.*
 D. Rulla rulla ruu, rulla rulla ruu — *Sa Ksr 1.*
 E. Talerile ra, lalerile la — *Vl Vil 1.*
 F. Rass trullal la sorok trullala — *Ta Vön 1.*
 G. Ai sale vell tralla, sale vell tralla — *Pää Prn 4.*

II.

- A a. Ai trullalilla, trullalilla pomm, pomm, pomm — *Vi Rkv 1, Lää Emm 2, Ta Trm 5b, Trt 13.*
 b. Ai trullalilla, trullalilla pomm, pomm, pomm, ai pomm, pomm, pomm — *Ta Trm 1a.*
 c. Ai trulla-lilla, trulla-lilla, trulla-lilla pomm — *Ta Trm 4, 5a.*
 d. Ai trulla-lia, trulla-lia, trulla-lia pomm — *Vl KJn 1, Ta Kod 1 (-lide), Trt 14.*
 e. Ai trullalilla, trullalilla pomm — *Ta Lai 1.*
 f. Ai trullalalla, trullalalla pomm, pomm, pomm — *Ta MMg 1, Trt 11.*
 g. Ai trullalulla, trullalulla pomm, pomm, pomm — *Sa Krj 1 (lulla-lulla), Pää Prn 4 (tulla-lulla), Vl Hel 2, Ta Trt 16, San 4.*
 h. Ai trulla-lulla-lulla-lulla pum, pum, pum — *Vi Rkv 3.*

- i.* Trullalulla, trullalulla pom, pom, pom — *Võ* Vru 1, *As* 1.
j. Ai trullalelu, trullalelu, trullalelu pom — *Lä* Kul 1.
k. Trulla-lilla-pomm, pomm, pomm, pomm — *Võ* Har 2.
l. Trullaralla rullaraila pomm, pomm, pomm — *Sa* Ans 1, *Ta* Kam 1
 (trulla-rulla).
m. Hai trulla rulla pomm, pomm, pomm — *Võ* Rõu 1.
n. Allutrulla, allutrulla pomm, pomm, pomm — *Ta* Trm 1b.
o. Ai trulla pomm, pomm, pomm, pomm, pomm — *Võ* Har 1.
p. Ai trulla-rulla pomm, ai pomm, pomm, pomm — *Võ* Râp 1.
q. Sale vele tralla — pomm, pomm, pomm — *Pä* Prn 4.
r. Ai valerile, valerile pom, pom, pom — *Pä* Aud 1.
B a. Ai trullalilla, trullalilla la, la, la — *Vi* VJg 3.
b. Ai trulla trulla trullala — *Vl* Vln 1.
C. (kordub viimne värss) — *Sa* Ksr 1, *Pä* Prn 3, *Vl* Hel 1a.
D. Talerile ralerile rallala — *Vl* Vil 1.

Mina kalts.

I.

- A a.* Mina olen üks kilts, mina olen üks kalts — *Jä* Amb 4, *Tür* 1,
Ha Tln 2, *Lä* Emm 1, *Sa* Püh 1, *Krj* 1, *Pä* Prn 2.
b. Mina olen üks kilts, olen üks kalts — *Ta* Äks 3.
c. Mina kilts, mina kalts, mina kilts, mina kalts — *Lä* Phl 1.
d. Mina kilts, mina kalts, mina kiltsu kaltsu kalts — *Sa* Ans 1a.
B a. Jooma kalts, vaene kalts, jooma kalts, vaene kalts — *Ha* HMD 1,
Vl Plt 1, *Ta* Trt 7, 8.
b. Jooma kalts, vaene kalts, kalts, kaltsude kalts — *Ta* Trt 5.
c. Oh ma kalts, vaene kalts, oh ma kalts, vaene kalts — *Vi* Jõh 2,
Pä Krk 1.
d. Olen kalts, vaene kalts, olen kalts, vaene kalts — *Sa* Ans 1b.
e. Oh ma kalts, joomakalts, oh ma kalts, joomakalts — *Vi* Hlj 1.
f. Oh mina joomakalts, oh mina joomakalts — *Vi* Rak 1.
g. Oh ma vene kalts, oh ma jooma kalts — *Pä* Vän 1.
h. Oh ma vaene kalts, oh ma vaene kalts — *Ta* Äks 2.
i. Ma vaene kalts, jooma kalts — *Lä* Var 1.
j. Oh mina kalts, oh mina kalts — *Pä* Tõs 1.
k. Oh ma vaene kalts — *Ta* TMr 1.
l. Oh ma kalts, vaene kalts — *Ha* Jõe 1, 2.
m. Olen üks kalts, ja jään üks kalts — *Jä* Amb 1.
C. Oh mina kilp, oh mina kalp — *Ta* Trt 15.

II.

- A a.* Mina olen üks liiderlik joomakalts — *Jä* Tür 1.
b. Olen üks liiderlich jooma kalts — *Jä* Amb 1.
c. Mina olen üks liiderlik joomanärts — *Lä* Emm 1.
d. Oh ma vaene liiderlik ja joomar kalts — *Tä* Äks 2.
e. Vaene liiderlik joogikalts — *Pä* Tõs 1.

- f. Liiderlik jooma kalts, kalts, kalts — *Lä Var* 1.
 g. Mina olen üks liiderlik ja jooma-Ants — *Pä Prn* 2.
 h. Mina vana liiderlik kilts, kalts, kalts — *Lä Phl* 1.
 i. Oh ma liiderlik ja kalts, kalts — *Ha Jõe* 1, 2.
 j. Mina liiderlik joomapoiss — *Sa Ans* 1^I.
- B a. Mina olen üks igavene joomakalts — *Ha Tln* 2.
 b. Mina olen üks saadana jooma kalts — *Sa Krj* 1.
 c. Ma olen üks rikas joomaline kalts — *Sa Püh* 1a.
 d. Valerile rikas kalts — *Ha HMd* 1.
 e. Vaene kaltsude kalts, kalts, kalts — *Sa Ans* 1^{II}.
- C a. Mina olen üks kiltsude kalts, kalts, kalts — *Sa Püh* 1b.
 b. Olen üks kilts-kalts kalts, kalts, kalts — *Ta Äks* 3.
 c. Joodikute, kiltsude, kaltsude kalts — *Jä Amb* 4.
 d. Joodikutest järel jäänd kilts ja kalts — *Vi Rak* 1.
 e. Joomakaltsa, vaesekaltsa, kalts, kalts, kalts — *Ta Trt* 7.
 f. Oder kalts, kalts, kalts — *Pä Krk* 1.
 g. Oh ma kalts, vaene kalts, kaltse, kaltse, kalts — *Vi Jöh* 2.
 h. Oh ma kalts, kalts, kalts — *Pä Vän* 1.
 i. Oh ma joomakaltsude kalts, kalts, kalts — *Vi Hlj* 1.
 j. Kalts, kalts, kaltsude kalts — *Ta Trt* 8.
 k. Kalts, kalts, kalts, kaltsude kalts — *Vl Plt* 1.
 l. Kalts, kalts, kalts — *Ta TMr* 1.
- D. Oh mina igavene jooma kõrtsi kilp ja kalp — *Ta Trt* 15.

Ikka viinaga.

I.

- A a. Ikka õlleaga, ikka viinaga — *Jä Tür* 2, *Ta Ksi* 1, *Trt* 4, 5, 8.
 b. Ikka viinaga, ikka õlleaga — *Jä Tür* 3, *Pä Khn* 1 (õllõga).
 c. Ikka õlleaga, ika õlleaga — *Vl Kõp* 1a.
 d. Ikka viinaga, ikka viinaga — *Sa Ksr* 2, *Vl Kõp* 1b.
- B. Oh sa õlleke, oh sa viinake — *Ta Trt* 4b.

II.

- A a. Tahan mina oma elupäevad lõpeta — *Sa Ksr* 2, *Vl Kõp* 1, *Ta Trt* 4a.
 b. Tahan kõik oma elupäevad lõpeta — *Ta Trt* 5, 8.
 c. Lasen mina oma elupäevad lõpeta — *Jä Tür* 3, *Ta Ksi* 1.
 d. Lasen mina oma elupäevad lennata — *Jä Tür* 2.
 e. Saan mina oma elupäevad lõpeta — *Vl Kõp* 1a.
 f. Mina kõik oma elupäevad lõpõta — *Pä Khn* 1.
- B. Saan mina oma elu algama — *Vl Kõp* 1b.
- C. Ei seda või anda neiule — *Ta Trt* 4b.

Vaat mina.

I.

- A a. Vaat' mina olen mees, vaat' mina olen mees — *Jä Amb* 3, *Ha Tln* 1a,
Pä Prn 2, *Saa* 1.

- b. Vot mina olen mees, mina olen mees — *Vi Rkv 2.*
 c. Vaat mina olen mees, mina olen assa mees — *Vi VMr 1.*
 B. Vaat see oli mees, vaat see oli mees — *Ha Tln 1b.*

II.

- A a. Kes elab aga uhkelt ilma sees — *Vi Rkv 2.*
 b. Kes elab uhkelt ilma sees — *Jä Amb 3.*
 c. Mina elan aga uhkelt ilma sees, vaat uhkelt ilma sees — *Vi VMr 1.*
 B a. Kelle sarnast pole leida ilma sees — *Ha Tln 1.*
 b. Kelle sarnast leida pole selle ilma sees — *Pä Prn 2.*
 C. Siin suure valla sees — *Pä Saa 1.*

Minul pole.

I.

- A a. Minul pole mõisa, minul pole valda — *Vi VJg 2, Vl Plt 1 (-ja).*
 b. Mul pole mõisat, mul pole valda — *Vl Hel 1b.*
 c. Ei mul ole mõisa, ei mul ole valda — *Jä Pee 1a.*
 d. Ei ole mul mõisa, ei ole mul valda — *Jä Pee 1b.*

II.

- A a. Minul pole muud kui kõrtsmik kalla — *Vi VJg 2, Vl Plt 1.*
 b. Minul pole muud kui kõrtsmiis kalda — *Vl Hel 1b.*
 c. Mul pole muud, kui kõrtsmik kalla, talerile ralla — *Jä Pee 1a.*
 d. Ei ole mul muud kui kõrtsmik kalla — *Jä Pee 1b.*

Monopol kinni.

I—II.

Ai trullalla ja lust trullalla }
 Monopol on kinni ja viina ei saa. } *Ta Kam 3, 4.*

Lase lennata.

I—II.

Oh-oi ai-a, lase lennata }
 Lase laiad lipud lehvida. } *Ta Trt 3, 6.*

Aitudirilla.

I—II.

Aitudirilla, aitudiralla }
 Lähen aga kõrtsi, panen kõrrist alla. } *Vi VNg 1.*

Valeralerah.

I—II.

Valeralerah, valeralerah }
 Ohoira oira. } *As 1.*

Oh sa poiss.

I.

Oh sa poiss ega sa ei tea — *Pä Saa 2.*

II.

Kuidas sinu õnn võib õitseda pea — *Pä Saa 2a.*
Nõnda mul ilmas elada hea — *Pä Saa 2b.*

Algkuju määramine.

Asudes üksikute stroofide viisi kogu laulu algkuju määrama, eraldame teistest kümme tähtsamat laulustroofi, mille esinemisagedus küünib vähemalt kahekohalise arvuni.

Ainuke vara. See laulukangelast tutvustav algustroof on levinud kogu Eestis: 131-s lauluteisendis esineb ta 107 korda. Puuduvad teisendid kuuluvad lastelt kogutute hulka ja on paari-stroofilised puudulikud tekstid.

Stroofi esimene värss on kindlailmeline, nii et algkuju on silmanähtavalt „*Mina olen oma vanemate ainuke(ne) vara*“. Mitmekesisem on stroofi teine värss, mis algab normaalselt: „*Kõik, mis mina teenin...*“ Ülekaalus on partsiaalne „*seda*“. Teenistuse kasustamisviisi on mitmekesine: *joon* — 57 t., *lakun* — 35 t., *laristan*, *prassin*, *raiskan* ja *söön*. Värsi lõpp oleks „...*seda joon mina ära*“.

Kõrist alla, järgmine stroof, on esindatud ainult 14 teisendiga, millest enamik on koondunud *Vi*-sse ja *Jä*-sse. Kuigi see stroof puudub mitmes tähtsamas teisendis (nagu *Ha Kei 1*, *Ta Trm 1ab*, *San 1*), võiks ta siiski paigutada algteksti, oletades, et ta on aegamööda välja surnud mujal, elades edasi *Vi*-s ja *Jä*-s. Oletatav algkuju on *Aa*.

Kojuviimine — 47 teisendit. Esimene värss on võrdlemisi ühtlane ilmelt (*Aa*). Teisel värsil on kolm redaktsiooni: algupärane *hobusega* kojuviimine, kesk-eesti lokaalredaktsioon *ratastega* kojuviimine ja *neiu juurde* viimine — paralleel kojuviimisele, mis on moodustatud arvatavasti erootilise mõjuvuse loomiseks. Värss puudub vanimas teisendis (*VI Plt 1*).

Magamisase — 67 teisendit. Mitmekesise esimese värsi kolmest tähtsamast redaktsioonist on algupärane *kraavi* redaktsioon (*Aa*), sest ka *neiude* (*E*) ja *sakste* (*F*) redaktsioon sisaldab selle redaktsiooni elemente. Värsi alguse kahte varianti, „*Öösel mina magan...*“ ja „*Minu magamise ase...*“ võrreldes

näeme, et viimane on lõuna-eestilisem, kuna esimene on levinud üle maa. Teine värss stroofis on seekord õige ühtlane ja jutustab hommikusest ärkamisest sigadega paaris. Mõnes teisendis on *sigadega* asendatud *põrsastega* — alliteratsiooni saavutamiseks („põrsastega paaris“). Värss on laiendatud kaheks VI Kõp 1ab.

Müts — 110 teisendit. Ühes „*Ainukese varaga*“ on see kõige levinumaid motiive laulust. Esimese värsi algkuju on Aa. Värss algab *see*'ga, mis on iseloomustav enamikule järgnevaist rõivastusmotiivist. Paralleelredaktsioon algkujule on I värsi H ja II värsi S. Esindatud teisendid (3) on kõik õige vanad — või vähemalt pretendeerivad suurele vanadusele. On suulisi andmeid, et ka VI KJn-is esinevat *müts* enamuses I — H, II — S kujul. Kui arvestada seda, saame Karksist Haljalani jätkuva kesk-eesti redaktsiooni, mis pole palju noorem rekonstrueeritud algkujust. Samasugune lokaalredaktsioon on ka J (7 t.) — levimisalaga Kesk- ja Lõuna-Eestis, mis esineb juba vanimas teisendis (VI Plt 1). Teise värsi algkuju (Aa) määramisel paistab silma prillide valiku mitmekesisus. Võttes algkujuks kõige levinuma ning loomulikuma *hõbeprillid* (31 t.), mis on Sa Krj 2 koguni *häbi-prillideks* (!) väänatud, leiame selle kõrval 23 teisendit *prillid* (*prill*) ligema määranguta. Pelistveres on 13-a. poiss õige kergesti prilli *põlleks* väänanud. Veel on *kuldprillid* (13 t.), *mustad prillid* (2 t.), *nahkprillid* (3 t.), *siniprillid* (2 t.), *klaasprillid* (1 t.), *vaskprillid* (1 t.), *tinaprillid* (1 t.), *puuprillid* (1 t.), *tamme prill* (1 t.), *rasvaprillid* (1 t.), *dopelt prillid* (1 t.), *ninaprill* (2 t.), *vesiprillid* (1 t.).

Kuub — 49 teisendit. *Kuub* on lõuna-eestiline (25 t.), *pintsak* prevaleerub Põhja-Eestis (20 t.); kolmandaks on *jakk* (Sa ja Hiiu). Võttes algkujuks Aa, ilmneb üldiselt, et rõivastusartiklite käsitlusel kasvab stroofide vastastikune mõjustavus. *Kuues* esinevad järgmised stroofide vahetused: *Pä Khn 1* (K) on kuuele omistatud *pükste* B-redaktsioon; püksid ise on D-redaktsioonis. *Vi Jõh 1* (L) on pintsak *vesti* A-redaktsioonis; vest puudub. Ja Kambjas lauldakse kuube (O) nagu *mütsi* G-redaktsiooni või *särgi* D-redaktsiooni. Teine värss stroofis räägib, et seda, s. o. kuube, oli ema (vähemal määral keegi muu) toonud (6 t.), leidnud (4 t.), varastanud (3 t.), ostnud (2 t.), ja ühel juhul üle löönud mingist alevist. Alevi nimetus on õige muutlik: 15 teisendil on 10 eri nimetust, esikohal *Kelmiküla* (5 t.). Nii

oleks alevi-redaktsioon: *Seda oli ema toonud Kelmiküla alevist.* Selle kõrval on laialdane untsaka-redaktsioon (B).

S ä r k — 48 teisendit. Mis käis üldiselt kuue kohta, on maksev ka särgi suhtes: suur kõrvalredaktsioonide hulk, segunemine teiste stroofidega. Ometi on algkujuks oletatav A(a) redaktsioon kindlailmelisem — 20 t. Sellega võistleb lõuna-eestiline C-D-E-F-redaktsioon — 11 t. (*Särk on * * antud*). *Ta* Trt 10, puudulikus õpilastekstis, on stroof koondunud üheks värsiks (M).

V e s t — 81 teisendit. See on laulu populaarsemaid stroofe ja selle tõttu üsna kindlakujuliseks kristalliseerunud. Esimese värsi algkuju (Aa) võnked olenevad siidi mitmesuguseist adjektiivattribuutidest. Teise värsi algkuju erinevate teisendite hulk on suurem — see nähtus on üldse omane stroofi teisele värsile. Teisendite erinevus on siin mitmesuguseist täitesõnust.

P ü k s i d — 65 teisendit. Võistlevad kaks paralleelredaktsiooni, A ja B, mõlemad suure levimisalaga. Kuid B näib olevat üle võetud teiste stroofide sellesarnaseist värssidest. E on laen tuntud laulust „Ma olen üks klaasvabrikant“, millise laulu mõjustusi on õige mitmes „Vanemate vara“ stroofis. Algkuju oleks Aa.

S a a p a d — 90 teisendit. Võrdlemisi ühtlane stroof, milles on kaks olulisemat redaktsiooni: A ja D-E. Viimasest on liiga vähe teisendeid. Algkujuks võiks oletada Aa.

Haruldasemaid stroofe võime rühmitada kaheks: ühed asuvad kõige ligemal kümnele põhistroofile. Nad on levinud enamikus maakondadest ja neil on ligikaudselt määratav algkuju. Need on kas lokaallisandused, moodustatud põhistroofide eeskujul või ununenud, väljasurnud ja vähetuntud stroofid; teised on kas kindlad või enam-vähem kindlad laenud, kontaminatsioonid teiste lauludega, või need, millest on nii vähe teisendeid, et neist isegi umbkaudu ei saa midagi öelda.

Esimesse rühma kuuluvad järgmised stroofid:

R ä t i k — 6 teisendit. Neljal neist on ühisjooni, mis lubavad taastarindada umbkaudse algkuju.

P e s u — 5 teisendit.

K r a e — 5 teisendit. Arvatava algkuju esimese värsi lõpp on „...puhtast päberist“. *Selgest* on laen *vestist* („selgest siidist“).

K i n n a s — 5 teisendit. Kõigil viiel on riimid „panna-anna“ ja üldiselt ka sisuline sarnasus.

Piip — 7 teisendit. Algekujuks kaldub redaktsioon A, kuna B on laen laulust „Mina olen üks klaasvabrikant“¹⁾.

Kaltsudest paberit — 4 teisendit. Algekujuks võib oletada vana teisendi, *Jä Amb 1*, vastavat stroofi (Aa). Selle stroofi ja eelmise (*piibu*) vahel puudub loogiline side; üleminek on hüppeline. Kuid ülemineku-stroofid on välja surnud, ainult paaril juhul leidub neid. *VI Trv 1* on järgmine üleminek:

Neist püksitest saab ka kõige viimaks asi
Ja nende läbi käib neiukeste käsi
Siiski võin ma neist aru veel anda
Ja neid paberi vabriku kanda.

Vi Hlj 1 üleminek vt. „Kaltsupundar“ ja „Käsi käib“. *Jä Amb 1* ja *Sa Pü 1* puuduvad üleminekud. Viimases manituist asendab üleminekut refrään „Mina kalts“. Praeguse materjali juures jääb see küsimus lahtiseks.

Kosjatee — 4 teisendit.

Surm — 4 teisendit. Materjali vähesuse tõttu ei saa öelda midagi kindlat.

Teise rühma paigutatud veelgi haruldasemad stroofid on enamasti senivaadeldud stroofide laiendid, kui nad ei ole laenud mujalt. Viimaste hulka kuulub küll politilise sisuga „Peterburis pommid“, mis on laulusse sattunud vist mõnest 1905.—07. a. sündmusi kirjeldavast vemmälvärssist. Varandust jõin on „Ainukese vara“ laiend. Kiltsus-kaltsus, Olin poisikene ja Kõrtsmik ütleb on osalt vabad laiendid, osalt mujalt laenatud.

Stroofide sari on ühenduses teisendiga *Vi Hlj 1*. Laulik ütleb laulu kuulnud olevat *Ta* ja *Lä* umbes a. 1890, olles 15-aastane. Kuid algkujuga kõrvutamise järel leiab kinnitust kahtlus, et see teisend on mõjustatud mõnest tundmatust kirjanduslikust allikast või ise luuletatud. Kuski mujal ei esine neid stroofe, mis on siin raamjutustiseks. „Vanemate varal“ on iga värss ja iga stroof kindlalt piiriteldud ja üles ehitatud kontrastsele kõrvutamisele. Haljala teisendil on *enjambement* kaksikvärsside vahel, mõtte ülekanne järgmisse stroofi, vrd. „Koban taskuid“ ja „Pandiks“, „Ütlen“ ja „Topka“. Puudub teravaks kristallisee-

¹⁾ Näide „Klaasvabrikandist“: A 9542 (1) < Otepää, 1927.

Mu piip kui pigi piirakas,
Tal puudub ikka tubakas.

runud piltlikkus, mis omane kauemini käibinud rahvalaulule. Stroofi teine värss on vahel esimese värsi sisu lohisev kordamine, näit. „Klaasi saan“. Stroofid, mis on ühised „Vanemate varaga“, ei ole puhtad: *vest* on vahetatud *pükstega*, *pükstest*, *kuuest*, *mütsist* ja *saapaist* on esitatud kõrvaline redaktsioon. „Vanemate varal“ puudub ka see pealetikkuv moraal joodikute kaitseks, mis on Haljala teisendi lõpus ja mis kõige enam viitab ebarahvapärasele algupärale („Sõber“, „Kaltsusid kanda“). Haljala teisendi raamjutustis annab küll „Vanemate varale“ tervikulise ilme, kuid selle raamjutustise 17 stroofi rahva- ja algupärasust peab kaheldes eitama.

Esimeses reas, mis esineb Keila teisendis, võis kuuluda Harju lokaalredaktsiooni, kuid rahvalaulude eneseõiendamise seadus on ta välja praakinud, sest ta ei vii tegevust edasi.

Pluus, lips, kalossid, kingad, sokid, palitu — need on tüüpilisi näiteid analoogia teel järjest uute rõivastusartiklite kohta salmide sepitsemisest, enamasti mõnd populaarset stroofi orjalikult matkides. Kaltsudest raha oleks sel puhul samuti analoogia-moodustis „Kaltsudest paberit“ eeskujul. Samblasuits ja Habe on kontaminatsioonid eelmainitud lauluga „Mina olen üks klaasvabrikant“¹⁾.

Emanutab ja Õde vahib on kontaminatsioonid joomalauluga „Ikka viinaga“. Kõrvutagem selgema pildi saamiseks: ERA II 23, 447 (11) < Märjamaa, 1930.

2. Minu mamma nutab silmad vees
Et poeg on upund viina sees
3. Isa istub käsi tal lõua all
et poig tal kõrtsi laua all
5. Minu õde vaatab kurvalt pealt
Kui rüüpan täie klaasi pealt²⁾.

Refräänid. „Vanemate varal“ järgneb igale salmile oma kindel kordusstroof, välja arvatud puudulikud teisendid. Harva esineb sama refrään ühes teisendis kahesugusel, veidi erineval

1) Näide: ERA I 3, 242 (4) < Pilstvere, 1930.

Mu habe kaunis kortsu läind
Sest palav on tal paki teind

Sest soo pealt samblaid korjan ma
Teen rõõmsast suitsu nendega.

2) Sõrendatud kohad on võrreldavil teiseleil ühised.

kujul, eriti esimese ja viimase stroofi refräänid. Kaks erisugust refrääni ühes teises esineb siis, kui teist, vähemtuntud refrääni tarvitatakse laulusalmina.

Populaarseim refräänide hulgas on Trulla — 41 t., ühtlasi kõige levinum. Kas ta kuulus algkujju, jääb siiski lahtiseks. Kohati (enamasti Põhja-Eestis) on „Trulla“ välja tõrjutud Mina kalts'u poolt (30 t.). Viimane on laen laulust „Mina olen üks klaasvabrikant“¹⁾. Piirkonnas, kus üks refrään püüab välja tõrjuda teist, juhtub, et nad mõlemad esinevad koos ühes teises (Sa Krj 1, Ans 1, Pä Prn 4).

Ikka viinaga — 12 t., levinud Kesk-Eestis, Saaremaalt Tartuni, on ühendatud „Mina kalts'uga“ üheks refrääniks Ta Trt 5, 8. Refraan on muutuv laulu kestel (VI Kõp 1). Algupära kohta vrd. ERA II 23, 447 (11) < Mrj (1930), kus joomalaulul „Ikka viinaga“ on sama refrään.

Teised refräänid on sellistena vähem tuntud ning lokaalse ilmega. Laenud on neist Lase lennata, Valeralerah (Läti mõjutus — oira!) ja Oh sa poiss — samanimelisest uuemast rahvalaulust. Minul pole esineb vanimas teises (VI Plt 1) laulusalmina. Võimalik, et refrään on hilisem moodustis.

Ligemalt tuleks vaadelda teisendit VI Plt 1, mis on senini osutunud vanimaks. Teisend on üles kirjutatud aastate 1854 ja 1860 vahel prof. K. Schlossmann'i isa Robert Schlossmann'i poolt, kes on kuulnud seda Põltsamaa ümbruses, Saduküla-Pikknurmel ja võimalikult ka Viljandi pool. Prof. K. Schlossmann'ilt saadud koopia on järgmine:

Joomakalts.

1. Mina olen oma vanemate ainukene vara,
Kõik mis ma teenin, seda joon mina ära.
Joomakalts, vaenekalts, joomakalts vaenekalts,
Kalts, kalts, kalts kaltsude kalts.
 1. var. Mina olen oma isa ema ainukene vara,
Raha, mis ma teenin, puhtaks lakun mina ära.

¹⁾ „Eestlaste Tasku-Laulik“, Tallinnas, 1887, 125 lk., lk. 64, nr. 44.
Nii olen üks kalts,
Nii olen üks kalts,
Nii olen üks liiderlik jooma kalts.

2. See müts, mis mul peas see on kui lotu,
Sedagi kinkis mulle teistetalu Ottu.
2. var. Sell mütsil, mis mul peas on sada auku sees,
Täid vahivad välja laas prillid ees.
3. See kuub, mis mul seljas on selgest kalevist,
Ema minul ostis teda Kelmiküla (Puraküla) alevist.
4. See vest, mis mul seljas on selgest siidist,
Seljatagune on temal ristirästi niidist.
5. See särk, mis mul seljas on must kui pigi,
Täidel hirmuks on hästilõhnav higi.
6. Need saapad, mis mul jalas on sandi jalast võetud,
Sant sai paljajalu tee ääre jäetud.
7. Pole minul häbi ega pole minul hirmu,
Püksiperset seda pole põrmugi olla.
7. var. Oh seda ilu ja oh seda armu,
Minul pole püksiperse tagust mitte põrmu.
8. Päeval mis ma teenin, seda võtan mina välja
Õhtul lasen kõrist kulla-kalla alla.
9. Ööseti joon mina sakstega saalis,
Hommikul lähen küla sigadega paaris.
9. var. 1. Ööseti mängin mina piljardit saalis,
Hommikul magan küla sigadega kraavis.
var. 2. Öösel tantsin mina neiudega saalis,
Hommikul magan mina kõrtsitaga kraavis.
10. Kui mul raha on, siis süön saiakakku,
Pole mul raha, noh siis närin puupakku.
11. Minul pole mõisa ja minul pole valda,
Minul pole muud kui kõrtsmik kalda.
12. Kalts mina olen ja kaltsuks ma jään,
Kuni mina suren ja oma hauda läen.

ERA II 60, 211.

Üksikute stroofide variandid on pärit hilisemast ajast samast ümbrusest, teiselt objektilt.

Vaatamata tähendusele, mida annab teisendile ta kõrge vanus, on mitu olulist joont, mis kahandavad teisendi tähtsust tunduvalt: *Müts*, *Magamisase* on esindatud kõrvalise tähtsusega redaktsioones; stroof *Püksid* on moonutatud — puudub riim; puudub üldse üks olulisemaid stroofe — *Kojuviimine*; refrään on mõjustatud laulust „Klaasvabrikant“; esineb ka kontaminatsioon (stroof 10). Ometi ühtivad rekonstrueeritud algkujuga stroofid 1, 4, 6 sõnasõnaliselt ja üldjoontes ka ülejäänud stroofid.

Algkuju.

Värssi on püütud ligindada ta normaalsele peonilisele värsmöödule, mis oleks kõigi värsside vaatluse kokkuvõttena järgmine:

Uuemal ajal on värsil tendents lühineda daktüüliliseks:

Seda näeme enam käibinud stroofidest, nagu *müts*, *vest*, mis on tähendatud suunas oma normaalsest meetrumist kõrvale kaldunud.

Ligikaudselt määratava, küsitava algkujuga haruldasemate stroofide normaalkuju on asetatud sulgudesse.

1. Mina olen oma vanemate ainukene vara,
Kõik, mis ma teenin, seda joon mina ära.
2. Päeval mis ma teenin, seda õhtul võtan välja,
Lähen külakõrtsi ja lasen kõrist alla.
3. Lähen mina kõrtsi ja võtan mina viina,
Ema tuleb hobusega koju mind viima.
4. Öösel mina magan kõrtsi taga kraavis,
Hommikul kui ärkan, olen sigadega paaris.
5. See müts, mis mul pääs, on seitse auku sees,
Täi vahib välja, hõbeprillid ees.
6. [See rätik, mis mul kaelas, on <sup>(armukese
ristiema
mustlase)</sup> antud,
<sup>(Armuke
Saiianaine)</sup> oli teda (saba, hõlma) all kandnud.]
7. See kuub, mis mul seljas, on selgest kalevist,
Seda oli ema toonud Kelmiküla alevist.
8. See särk, mis mul seljas, on must kui pigi,
Seepi ega vett pole saanud tema ligi.
9. [See pesu, mis mul seljas, seda kiita mina ei või.]
[Seda mulle ristiema kingituseks tõi.]
10. See vest, mis mul seljas, on selgest siidist,
Seljatagune on tal risti-rästi niidist.

11. [Krae, mis mul kaelas, on selgest paberist,
Selle mina varastasin surnuaia kabelist.]
12. Oh seda häda ja oh seda hirmu,
Minu püksi persetagust pole enam põrmu.
13. Need saapad, mis mul jalas, on sandi jalast võetud,
Sant sai palja jalu tee äärde jäetud.
14. [Kinnast ei ole mul kätte panna,
Ema tüdart mulle katsuda ei anna.]
15. [Piibu selle kinkis mulle mustlase neiu,
Et mina lubasin olla tema peiu.]

[Refrään]

- [Mina olen üks kilts, mina olen üks kalts,
Mina olen üks liiderlik joomakaits.]
16. Kaltsudest tehakse veel paberit valmis,
Seda on keisrile ja kuningale tarvis.
17. [Ei kosjateed pole käinud mina ilmas,
Voodi ja kätki on pinnaks minul silmas.]
18. [Kui ükskord mina sureks ja hauda mina kaoks,
Siis nutaksid kõik teised ja laulaksid mu auks:
[Refrään]
[Vaat see oli mees, vaat see oli mees,
Kelle sarnast pole leida ilma sees.]

Refrään:

*Ai trullalilla pomm, ai trullalilla pomm,
Ai trullalilla, trullalilla pomm, pomm, pomm.*

Ex libris. solv. Teet.

Kontaminatsioonid.

Peale üksikute stroofide vaatlusel mainitud kontaminatsioonide on veel teistest lauludest laenatud stroofe, mis on sõltumatult ja iseseisvalt laulusse vahele paigutatud. Selliseil stroofel ei tarvitse omada lauluga, kuhu neid kiilutakse, midagi ühist: ei sisult, nagu näeme alamal, ega ka meetrumilt, mida, koosnegu see milliseist värsijalgadest tahes, ikka saab sellesama lihtsa lauluviisi liistule tõmmata. „Vanemate vara“ 131 teisendi hulgas on järgmised sõltumatud laenud.

Jä Amb 4 — 9. ja 10. stroof, laulu lõpp:

Kalarannas on minu maja,
Paremat mul pole vaja.
Ust ega akent ei ole tal ees,
Vundamendi kraavist käin ma sees.

See on laen ühest tuntud uuemast rahvalaulust, mis kõlab ühes teisendis, ERA II 30, 201 (1) nii:

Kalarannas on mul maja
paremat mul pole vaja;
uksi, aknaid pole ees,
vundamendi alt käin sees.

Jä Tür 2 — stroofid 9—19, laulu lõpuni:

9. Kõik roosid ei ole okkata
Ja jänes oli viltuse mokaga.
10. Kutsikal oli valge tall
Täi laulis püksi värvli all.
11. Üskkord jooksin üle turu
järel löikas n..u puru.
12. Iga päev lähen hallimaks
Ja n..u nael läheb kallimaks.

9.—10. stroof on pärit ühest „Nalja laulust“, kus on loomadele omistatud groteskseid toiminguid, vt. ERA II 24, 512—77 < Plt (1930). 9. stroofi kohta vt. ka EVR 8, 219—21 (5) < VJg (1915); ERA II 17, 867—8 < Koe (1929); ERA, AK 2, 161/69 < Vän. 11.—12. stroofi päritolu kohta ei leidunud andmeid.

Edasi jätkub uus kontaminatsioon:

13. Mõtlen, mis see mamsel maitseb,
Raha on, mis mind ju kaitseb.
14. Tõmban hobu sõbra hoovi
Lähen teen ka säälpool proovi.
15. Ma võtsin Virust nooriku
Ja sõitsin Mardi uulitsa.
16. Ma manun välja voorimehe
Ja surun kella nupusse.
17. Siis õlut viina jõime seal
Ja tegime pauk paugu peal.
18. Nehatu¹⁾ Mart see sõitis linna
Asja õiendama sinna.
19. Mart viis linna võid ja mune
Nii et linnasaks ei sure.

Peale 15. ja 16. stroofi, mille kohta seda kindlasti ei saa öelda, kuuluvad teised salmid 13.-st lõpuni „Harku Mardi” laulusse; vt. E 61972/74 < Trt (1927).

Pä Prn 1 — 19., 20., 21. stroof (22. ning viimne on magamisase).

Eile õhtul kõndisin läbi küla tänava,
neiu pani kinni õue-aia väravaid.
Siis, kui päike läks metsa taha looja,
Neiu mulle ütles: „Tule tuppa sooja!“
Pimedas toas ei olnud ühtki tooli,
Istusin mina siis neiu juure voodi.

See on lisandatud populaarsest laulust „Läksin mina läbi küla tänava“, vt. ERA II 30, 201/2 (2) < Tln (1920—30), ERA II 29, 595 < Valga (1919).

Pä Prn 4 — 8., 9., 10., 11. stroof, 12. ning viimne on magamisase.

8. Kui mul raha on, siis süön saiakakku,
Kui pole raha, siis närin puupakku.
9. Kui mul raha on, siis söidan palli peal',
Kui pole raha, siis magan valli peal.
10. Kui on raha, siis ostan õhulaeva,
Kui pole raha, lähen jala taeva.
11. Kui on raha, siis ostan uue mütsi,
Kui pole raha — kannan vana lötsi.

Silmanähtav laen, pealegi üsna tuttavast rahvalaulust, mis on tõlgitud saksa keelest. Huvitav, et sellest laenust esineb üks

¹⁾ Nehatu as. asub Väätša v., Türi khk.

stroof ka vanimas „Vanemate vara“ teisendis (VI Plt 1) — vt. lk. 49.

VI Kõp 1 — 2., 3., 4., 10., 11., 12. stroof. Selle järel on veel kojuviimine ja magamisase.

2. Minu papal mammal mured ees
Et poeg neil kortsus laua ees.

Selle kohta vt. ERA II 23, 447/8 (11) < Mär (1930), 2. ja 3. stroof, millel on mõndagi ühist. Edasi jätkub laul:

3. Täna mina täis kui tattikas
Ja homme joon mina jälle
4. Ja kui see pea ei parane
Siis üle homme jälle.

Ka nende stroofide algallikaks on tuttav joodikute laul.

10. Kui minu aga naine poega ei too
Siis mina aga tilka viina ei joo.

Selle päritolu vt. ERA II 23, 447/8 (11) — Mär (1930), 10. stroof.

11. Jõe ääres oli väike maja
Sinna sisse läen väimeks mina
12. Sääl uksi aknaid pole ees
Ja vontamentist käin ma sees.

Vt. ERA II 30, 201 (1) < Tln (1920).

Ta Ksi 2 — 2 stroofist on 1. mujalt laenatud ja lisatud refrään

Päike läks parajasti metsa taha looja
Neiu kutsus oma juure sooja
Oh sa poiss seta sa ei tea
Kuitas sinu õnn võib öitseda pea.

Vt. ERA II 29, 595 < Valga (1919) ja ERA II 30, 201/2 (2) < Tln (1920—30).

Ta Trt 16. Pärast 4. stroofi (algkuju 3., 13., 5., 8. stroof) algab laen:

Ukse all oli prihti, prahti,
Kas või kisu jalad lõhki.
Mooses jooksis mäest alla,
Viskas lauad pilla, palla.
Aabram kandis kirja kotti,
Ise ladus lattisid lotti.
Põrgu Peeter hüppas taeva,
Jumal viskas tatti kaela.
Kui Lott oli koopas magamas,
Ja oma tütreid sagamas.

Laen moonutatud kujul tuttavast lastelaulust. Lauluteisendi lõpus on vabalt moodustatud stroof (vrd. „Pesu“), võib-olla mingi lorilaulu mõjutusel:

See m. —, mis mul püksil on
Seda mulle ristiisa kingituseks tõi.

Need on kõik kontaminatsioonid.

Laulu levimisareaal.

Juba pealiskaudsel kaardi vaatlusel selgub, et „Vanemate vara“ on levinud üle kogu Eesti. Kuid mitte ühtlaselt. Kõrvale jättes Setumaa, kus see laul üldse ei esine (Samuel Sommer'i 227-kõitelise kogu 34 622 leheküljel ei leidunud ühtegi teisendit), leiame, et ka Võrumaa idapoolses osas — Võrust ida poole — on ta haruldane. R ä p i n a teisendil seisab märkus: „Laulik leitud pääle kestva otsimise. Siinpool tuntakse seda laulu üldiselt väga vähe.“ Laul muutub rahvale tuttavamaks, liginedes Tartumaa piirile. Ja S a n g a s t e s on ta „üldiselt tuntud; enamasti laulavad seda joomarid ja huligaanid“ (San 4). Kogu Tartumaal on laul kõige laialdasemalt levinud, mida näitab juba teisendite hulk — 45 teisendit. Ka Viljandimaal on laul laialdaselt tuntud. *SJn* 1 on märkus, et laul olnud 30—35 a. eest täiesti populaarne: „H a r j u m a a l j a L ä ä n e m a a l neid laule kuulnud ei ole.“ Tõepoolest ongi *Ha* ja *Lä* selle laulu poolest mitte just rikkad, eriti *Lä*¹). H i i u s tuntakse seda laulu vähe. Teadete järgi P a l a d e s t (Phl.) ei tunta seal „Vanemate vara“. Emm 2. kaaskirjas öeldakse, et vanemad inimesed toda laulu ei tea. Teised on tulnud „suurelt maalt“. Tähtsamad maa-konnad „Vanemate vara“ esinemise poolest on siis: *Vi*, *Jä*, *Sa*, *Pä*, *Vl*, *Ta*. Mujal, peale Eesti, laulu ei tunta.

Laulu kodumaa.

Kuigi laulu kodumaa asub praeguse areaali piirides, s. o. kogu Eestis, välja arvatud Setumaa, siiski on raske midagi kindlat öelda täpsa asukoha kohta. Laul on olnud levinud umbes sama areaali ulatuses juba aastat 30—40 tagasi, nagu lubavad oletada teisenditele juurde lisatud märkused. Selle aja kestel on

¹) Noarootsi kih., Sutlepi v. kirjutab Joh. Sorov (ERA I 1, 203): „Laulu „Mina olen oma vanemate...“ tuntakse. Missugusel kujul, selleks puuduvad andmed.“

„Vanemate vara“ suutnud ümber kohandada kõik, mis laseks kindlamini oletada ta sünnikohta. Algkujju on pääsenud vaid üks kohanimi: Kelmiküla, — sellenimelised linnaagulid on Pärnus, Tallinnas, Põltsamaal ja Viljandis, kuna Kelmiküla asub Võrumaal, Karilatsi vallas. Tasandunud on ka murdelised erinevused.

Ta Trm 1b nimetab Vanemate vara „Sangaste rahva lauluks“. Teisendite arvu vaadeldes, sinna juurde arvates Kelmiküla nimetust, oleks tõesti loomulik pidada laulu kodumaaks Tartu- või Viljandimaad. Ma ei taha väita, et „kodumaa õhk konserveerib“, kuid siiski on otse hämmastav võrrelda teisendeid San 1 ja San 2, mille vahel on dateeritud ajaliselt 17 aastat (ajaline vahe kujuneks suuremaks, kui arvata, et mõlemad objektid omandasid laulu oma nooruses), mis on üles kirjutatud eri valdadest ja ometi peaaegu sõnasõnaliselt sarnased.

Kuid laulu kodumaaks Sangaste piirkonna oletamisele vaidleks vastu tol korral laulu ühekülgne põhjapoolne levimissuund. Enam alust on võtta „Vanemate vara“ sünnikohana Viljandi — Põltsamaa — Kursi vahelist maa-ala. Siit on vanim teisend (Plt 1), Viljandis ja Põltsamaal on algtekstis esinev Kelmiküla ja kohalikkude elanikkude mälestuse järgi on siin vanemal ajal seda laulu enam tuntud kui mujal ümbruskonnas¹⁾. Ka levimissuundi on siit kergem seletada ja umbkaudu jälgida, oletades laulu areaali laienemist tähtsamate läbikäiguteede kaudu mitmes suunas üle maa, esialgu küll põhja poole ja kirdesse, kust on rida vanemaid ning puhtamaid tekste. Lahedamaid elutingimusi ja linna või suurema aleviku lähedast mõju laseb oletada laulu sisugi: möödunud sajandi keskpaigu luuletatakse saabaste kandmisest, siidvestist, kalevist kuuest, päevase teenistuse väljavõtmisest õhtul, vanimas teisendis koguni — piljardil mängimisest (vt. Plt 1: magamisase).

Kirjanduslike teisendite olemasolu ja nende võimalik kaasaaitamine laulu levimisele jääb lahtiseks, sest pole niisuguseid teisendeid leidnud, vaatamata mitmekülgseile otsingule.

Laulu levimisele aitas kaasa ta viis, mis pole küll kõikjal väga kindel, sest stroofid lasevad end painutada õige paljudele populaarsetele viisidele, millega on seletatavad kontaminatsioonid näit. „Oh sa poisiga“.

¹⁾ prof. K. Schlossmann'i teatel.

„Vanemate vara“ arvatav pärisviis on *Ta* Trm 1a juurde kuuluval noodil (noot A). Olemasolevail andmeil esineb seda viisi ka mujal ¹⁾.

A. *Ta*: Trm 1a. EÜS VII 190/1, 12 (317), Torma khk., Avinurme v., Piilsi k.

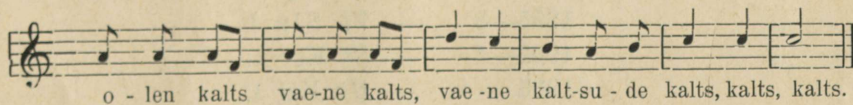
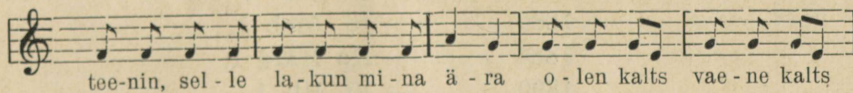
Mina olèn oma isa ainukene vara.

Tants — „Viruvalts“ (!?) — iga salmi otsa:

B. *Sa*: Ans 1. ERA I 2, 197/8, Anseküla khk., Tiirimetsa v.

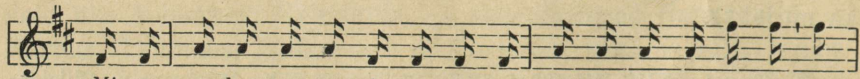

V. Paivel (algk. juhataja) — Tiirimetsa (s. 13. V. 29).

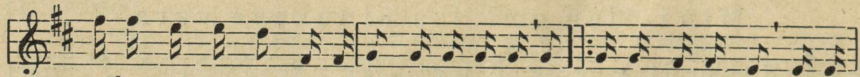
¹⁾ Noodid on läbi vaadanud ja parandanud muusikateoreetik ja rahva - viiside koguja hra. P. Penna, Narvast.

C. *Vi*: VMr 1. EÜS VIII 95 (48), Väike-Maarja khk.

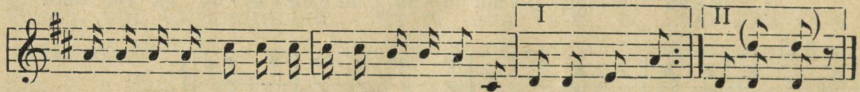
Küla noorte inimeste viis.

Mi - na o - len o - ma i - sa e - ma ai - nu - ke - ne va - ra, kõik

ra - ha mis ma saan se - da joon mi - na ä - ra, vaat mi - na o - len mees, mi - na

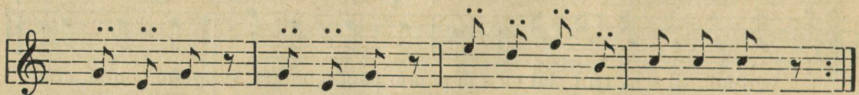
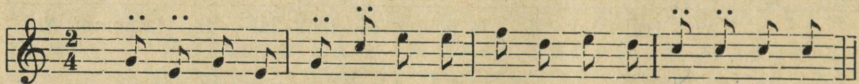

o - len as - sa mees, mi - na e - lan a - ga uh - kelt il - ma sees, vaat il - ma sees :

Aleksander Sein (1912) < ... ?

D. *Ta*: Trm 1b. EÜS VII 189/90 [11(316)], Torma khk., Avinurme v., Piilsi k.

Peterburis tehti pommidega kära.

Mihkel Sild (30. V. 10) < Paul Vagu < Sangaste.

Laulu tekkimisaeg.

Teisenditega kaasas käivate märkmetega opereerides võime koostada umbes järgmise „Vanemate vara“ vanemate teisendite loendi:

1854—1860	—	<i>VI</i> Plt 1.
1880	—	<i>Jä</i> Amb 1.
1884	—	<i>Ha</i> HMd 1.
1890	—	<i>Vi</i> Hlj 1.
1895—8	—	<i>VI</i> SJn 1.
1902—4	—	<i>Sa</i> Ksr 1.
1904	—	<i>Ha</i> Kei 1.
1905—10	—	<i>Ta</i> MMg 1.
1910	—	<i>Ta</i> Kam 1.
1909—11	—	<i>Ta</i> Trm 1a, b.
1911	—	<i>Ta</i> San 1.

Selle järgi otsustades on „Vanemate vara“ *terminus ante quem* — 1860. a.

Jä Amb 1 räägitakse kaltsudest paberi ja paberraha tegemisest. Vastava stroofi kohta oleks *terminus post quem* — XVIII s. lõpp, Katariina II valitsemisaeg, täpsamini a. 1786, mil liikvele lasti 5- ja 10-rublased assignatsioonid.

Algkujju (sulgudes, 16) kuulub stroof „Kaltsudest paberit“. Paber *terminus post quem*'ina, see lükkuks veel kaugemasse minevikku, eesti raamatu algaegadesse, mil võiks oletada juba rahva laialdasemat (osalist) tutvumist paberiga, nii siis XVII sajandisse. Tõenäoselt kuulub laulu tekkimisaeg läinud sajandi keskpaika või koguni teise veerandisse; laulu kulminatsioon näib olevat olnud XIX sajandi lõpul, sinna viitavad mitmed teisendite juurde lisatud märkused, mille järgi tunti sellal laulu ka neis kohtades, kus ta nüüd on ununenud või ununemas, nagu Hiius.

Laul on ka nüüd veel elu- ning arenemisvõimeline.

Kokkuvõte.

„Vanemate vara“ nimega märgitud eesti uuem rahvalaul on joomalaul, mida laulab ja tantsis omal ajal peamiselt küla noorsugu. Mõned üksikstroofid laulust on ka lastelauludena õige populaarsed (müts, vest). Laul on tekkinud arvatavasti Viljandi — Põltsamaa — Kursi vahelisel maa-alal 19. sajandi algupoolel ja levinud mitmes suunas üle kogu maa, välja arvatud Setumaa, kus teda ei esine.

Oma algkujus on „Vanemate vara“ omanud arvatavasti 10 stroofi; see on kindel tuum, millele on lisanunud aja jooksul veel 8 stroofi ja hiljemini terve rida analoogiaprintsiibil ehitatud lokaalse iseloomuga stroofe, mis ei suutnud või pole veel suutnud läbi lüüa rahva maitset. Iseloomustav laulule on äärmiselt suur variatsioonide rohkus; esirinnas on stroof müts, mille 110 teisendis on 1. värsis 51 variatsiooni ja 2. värsis koguni 81 variatsiooni. Variatsioonide rohkus on tingitud enamasti mitmekesisest värsimõõdu täitesõnade hulgast ja atribuutide erinevusest.

Oma rännakul on „Vanemate vara“ kokku puutunud teiste sarnaste nalja- ja joomalauludega ja neist üht-teist omandanud, eriti „Klaasvabrikandist“, kuna nõtkete ning ebapüsiv lauluviis laseb kohandada ka niisugust värsimõõtu, millel pole midagi ühist „Vanemate vara“ peonilise värsimõõduga.

Stroofid, mis käsitlevad üksikuid rõivastusartikleid, on sageli ka üksteiselt laenanud; kõige tihedamini on laenatud saabastelt. Need stroofid moodustavad stroofide keti, kuhu mahub rida analoogilisi, kaleidoskoopiliselt muutlikke sissepänekuid kindlas järjekorras, kas ülalt alla suunduvad, mütsist → saabasteni või vastupidises.

Laulus esineb lahedamaid elutingimusi tundma õppinud joomari tüüp, kes ironiseerib oma mureohtra elu üle, kõrvutades kontrastselt oma elu eri pooluseid.

„Vanemate vara“ õitseage on olnud andmete järgi 19. sajandi lõpul. Nüüd tuntakse teda vähem, kuid ta on siiski veel elu- ja arenemisjõuline.

REFERAT.

„Der Eltern Schatz“

(Monographie über ein Trinklied).

Das hier als „Der Eltern Schatz“ bezeichnete neuere estnische Volkslied ist ein Trinklied, das hauptsächlich von den jungen Leuten im Dorfe gesungen wird und in früheren Zeiten manchmal mit Tanz verbunden war. Einige Einzelstrophen des Liedes sind auch als Kinderlieder recht populär („Die Mütze“, „Die Weste“). Das Lied ist wahrscheinlich in der Gegend zwischen Viljandi (Fellin), Pöltsamaa (Oberpahlen) und Kursi (Talkhof) in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts entstanden und hat sich dann nach verschiedenen Richtungen über das ganze Land verbreitet — abgesehen von Setukesien, wo es völlig unbekannt ist.

Die Urform unseres Liedes umfaßte wahrscheinlich 10 Strophen; diese bilden einen festen Kern, an den sich im Laufe der Zeit noch 8 weitere Strophen und endlich eine ganze Reihe nach dem Analogieprinzip gebauter Strophen lokalen Charakters angeschlossen haben, welche letztere sich dem Volksgeschmack gegenüber entweder überhaupt nicht oder doch bisher nicht haben durchsetzen können. Charakteristisch ist für das Lied die ungeheure Menge der Textvariationen; an erster Stelle steht hier die Strophe „Die Mütze“, deren 110 Aufzeichnungen im ersten Verse 51 und im zweiten gar 81 Variationen aufweisen. Die große Zahl der Variationen erklärt sich hauptsächlich durch die Buntheit der metrischen Füllwörter und durch die Verschiedenheit der Attribute.

Auf seiner Wanderung ist das Lied „Der Eltern Schatz“ mit anderen ähnlichen Scherz- und Trinkliedern in Berührung getreten und hat aus ihnen — besonders aus dem Liede „Der Glasfabrikant“ — verschiedene Elemente entlehnt, da die geschmeidige und wenig stabile Melodie sich auch an ein solches Versmaß anpassen läßt, das mit dem päonischen Versmaß von „Der Eltern Schatz“ gar nichts zu tun hat.

Die Strophen, die die einzelnen Kleidungsstücke behandeln, haben häufig auch einander beeinflußt; am meisten Anleihen sind bei der Strophe „Die Stiefel“ gemacht worden. Diese Strophen bilden eine Strophenkette, die eine Reihe analogischer, kaleidoskopisch veränderlicher Einschaltungen aufnehmen kann und in bestimmter Reihenfolge entweder von oben nach unten (von der Mütze zu den Stiefeln) oder von unten nach oben verläuft.

Im Liede wird der Typus eines mit besseren Lebensbedingungen bekannten Trinkers vorgeführt, der über sein leichtfertiges und bedauernswertes Leben ironisiert, indem er dessen entgegengesetzte Pole kontrastierend nebeneinanderstellt.

Die Blütezeit des Liedes „Der Eltern Schatz“ ist nach den vorhandenen Daten der Schluß des 19. Jahrhunderts gewesen. Heutzutage ist es schon bedeutend weniger bekannt, aber immerhin noch lebens- und entwicklungsfähig.

Die Urform des Liedes.

1. Ich bin meiner Eltern einziger Schatz,
Alles, was ich verdiene, versaufe ich.
Kehrr reim: Ai trullalilla pomm, ai trullalilla pomm,
Ai trullalilla, trullalilla pomm, pomm, pomm.
2. Was ich am Tage verdiene, nehme ich am Abend heraus,
Gehe in die Dorfkneipe und jage es die Gurgel hinab.
3. Ich gehe in die Kneipe und trinke Schnaps,
Und die Mutter kommt mit dem Pferde mich nach Hause
abholen.
4. Nachts schlafe ich hinter der Kneipe im Graben,
Wenn ich am Morgen erwache, bin ich mit den Schweinen im
Paar.
5. In der Mütze, die auf meinem Kopf ist, sind sieben Löcher drin,
Eine Laus guckt heraus und hat eine silberne Brille auf.
6. Der Rock, den ich an habe, ist aus reinem Tuch,
Die Mutter hatte ihn aus dem Schelmendorf geholt.
7. Das Hemd, das ich an habe, ist schwarz wie Pech,
Seife und Wasser sind ihm niemals nahe gekommen.

8. Die Weste, die ich an habe, ist aus reiner Seide,
Die Rückseite besteht aus kreuz und quer laufenden Fäden.
9. O dieser Schrecken und dieses Erbarmen!
Die Hinterpartie meiner Hosen ist überhaupt nicht mehr
vorhanden.
10. Die Stiefel, die ich an habe, sind von Bettlerfüßen ab-
genommen,
Der Bettler wurde barfuß am Wege stehen gelassen.

Sisukord.

	Lk.
Kaart	3
Teisendite loend	5
Laulu iseloomustuseks	7
Värsiregistrid	9
Algkuju määramine	43
Algkuju	50
Kontaminatsioonid	52
Laulu levimisareaal	55
Laulu kodumaa	55
Laulu tekkimisaeg	58
Kokkuvõte	60
Saksakeelne referaat	61
